

Megjelenik a politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósítások kivételével, Hirtől minden kedelményt egy negyedszelet sorától három krajczáért fogadjunk.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézetnek bérmentesen küldeni közlés cülcet.

VILÁG

Előfizetheti helyben a „Világ” szerkesztő hivatalában (Uri-utca 450 sz. a. Horvát-házban I. emel.) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kívül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés a Világ szerkesztő-hivatalának címe alatt kértetik beküldetni.

Tartalom.

Igénytelen nézetek az alkotandó új iskolarendszer ügyében. — Fővárosi hírek és események. — Országgyűlési tudósítások: Jan. 29-én CXLI. kerületi ülés: (Hitelesítése a kiházi munkálatban tett változtatásoknak.) LXXXVIII. országos ülés mindkét táblán (a fenséges nádorné főgasszonyhoz új-évi üdvözlő orsz. küldetés járul.) Január 30-án. CL. kerületi ülés (Tárgy: a magy. nyelv iránt érkezett k. kir. válasz.) LXXXIX. orsz. ülés a mos. FÖRRnél (Tárgy: a turopolyai nemesek sérelmi ügye.) Január 31-én CL. kerületi ülés (a főispáni eskü példány felolvasatik és köziratra boesáttatni rendeltetik.) XC. országos ülés a mos. FÖRRnél (folytatása a turopolyai sérelem tárgyalásának.) Országgyűlési rövid közlés a k. február 1-én tartott 91. főrendi országos, és 152. kerületi; ugyazint a febr. 3-án tartott 92. országos ülésekről mindkét táblán.) Nagybritannia (A statusper; tanuallatások. Ehenhalások a fővárosban. Braunschweigi exhg.) — Franciaország (Kamrai vitatkozás. A választásról elfogadva 'sat.) — Spanyolország. (Békítésség körjelei. Az „Eco” Olozaga mellett.) — Helvetzia. (Eskütszék.) — Poroszország. — (Berlini iparegyesület.) — Országos (Czigányok) — Görögország (Az ellenzék gyengülése.) — Montenegro. (A Vladika Bécsbe utazik.) — Törökország. — Eszakamerika (Kedvezőbb kilátás az adósság tárgyában.) Titoknok jelentés a Kisfaludy-társaság 1843-iki munkálatairól és pénztára mibenlétéről. — Ujonan kitűzött jutalomkérdések. Hirtől kalászok. Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

Pest, február 7. 1844.

Igénytelen nézetek az alkotandó új iskolarendszer ügyében.

II.

A múlt számban elmondók, mit a tanulmányi tárgyakat tekintve hibásnak látánk. Azoknak czélszerű meghatározása és elrendelése tekintetében alább adandók miatt, úgy véljük, szólani most nem lehet. Történelem azonban bármily czélszerű rendelkezések, iskolarendszerünk nehézkes mozgású gépezetét élénkebb forgásba hozni, ezek e gy e d ül képek nem lesznek. Erre mi szükségesnek véljük még

II. Hogy a nyilvános oktatás tárgyau kitűzendő minden egyes tanulmányok külön oktatója legyen, ki tanítványit minden osztályon keresztül vezesse, míg a kezelésre bizott tanulmány be nem végeztetik. Oly két vagy több tanulmányt azonban, melyek egymással szorosabb kapcsolatban, alárendelt vagy segédi viszonyban állnak, egy egyén taníthasson. Így p. o. a földleírás-és történetírásnak egy oktatója lehetne. Illyenmü intézkedéseknek véleményünk szerint fölszámíthatlanok lennének örvendelés eredményei mind a tanulók, mind a tanítókra nézve. Ugyanis kiki tudja, mennyire függ a gyermek fejlődő tehetségeinek szerencsés, lépcsőnkinti kiképzetése a megszokott formáktól; pedig mennyi egyén, ugyanannyi nézet ugyanazon egy tárgy fölött, ugyan annyiféle előadási módor. Innen van, hogy midőn a növendékek új oktató kezébe kerülnek, ennek tömérdek fáradságába, amazoknak nem kevesebb fáradságukba kerül egymást megszokni, megérteni. Ha ezen terv — melyet gazdálkodási nézet sem roszszal, mert e szerint kevesebb oktatóra volna szükség, többre bizonyosan nem — ha, mondók, e terv valósulna: mind a tanítónak, mind a tanítványnak végtelenül könnyebbülne munkája; amaz t. i. ismervén tanítványinak egyéniségét, im ezek annak előadásában követett vezetésmeit's m dorát. — Továbbá nem szükséges mutogatni, miszerint az oktatónak az általa előadandó tanulmányban tökéletes jártassággal kell birnia, hogy tanítása gyümölcsöző legyen. Már pedig a tudományok csak egy ága is egész emberéletet igényel; mint volna tehát lehetséges, hogy csak egy iskolában tanítandó oly külön-nemü tárgyakat is egy ember tökéletesen megemészt-hessen? Hát ha meggondoljuk, miszerint többnyire a tanítók majd minden éven más-más iskolának, 's így más-más tanulmányok tanításával bizatnak meg? Bizony bizony a dolgok illy állása mellett ülők azt kívánni, hogy a szó legjelentősebb értelmében jó tanítók legyenek, kiknek kezeire a hon drága zálogit aggodalmatlanul bizni lehessen, — tulságos követelés! Illy kezelés mellett a jobb tehetségű egyének is csak közép-szerűsége mehetnek, de erre is olly hosszú idő alatt, hogy midőn a gyakorlat már némi ügyességet szerze nekik, akkor kényszeríti vagy koruk, vagy az unalom lelépni fásasztó pályájokról. És e közepszerűség oktatói minőségére bizony nem elegendő, nem főleg a kezdő tanulóknál; mert mi nem osztozhatunk sokak-nak ama vastag tévedésében, miszerint az igen vékony közepszerűséget is kielégítőnek tartják a kisebb tanulókat oktatására, mondván: „elég ez a gyermeknek.”

De ezek nem gondolják meg, hogy a gyermeknek, mennyi szó a tanulmányban, majd annyi új eszme. 'S mennyi kívántatik arra, hogy ezen eszmék világosan, milly logica, hogy észszerű sorozatban, 's kellő ösz-szefüggésben fejleszteszenek ki? És ha itt hiba törté-nik, éveken, sőt gyakran egész életen át orvosol-hatlan marad az. — Ide járul még, hogy nem min-denki született mindenre, mit tanítania kell, 's így hány-szor történik meg, hogy egyik vagy másik kedve-vencz tanulmányát, rovására a többieknek, melyekre a növendéknek talán mind hajlama, mind szüksége nagyobb, kegyeli 's ápolja. — Végezetre, mi csak ezen uton reménylünk valódi szaktudósokat, kik mind a tanítói kart olly tiszteletes testületté alkotandják, minőnek állásánál fogva lennie kell; mind pedig ha-zai tudományosságunknak sok ágban még igen par-lag mezejét olly gazdagon fölvirágoztatják, hogy a művelt külfölddel pirulás nélkül sikra léphetünk.

III. Legyen szabad az oktatók kiképzetetésének és választásának módjáról is egykét észrevételt ten-nünk. A nemzetnek főérdekében, sőt köteletségében áll meggyőződni, vajjon azok, kiknek kezelésére fon-tosabb ügyei bizatvák, hivatásuknak megfelelni képe-sek-e? Fontosabb ügyet pedig mi a köznevelés szent ügyénél nem ismerünk. 'S midőn ezt mondjuk, csak a nemzet közérdekmét fejezzük ki, melyet az a tiszta emberi szeretet hatályos szavaival hangoztat szét e hazában, „népnevelést” kiáltva millió ajkaktól. És ha a népnek czélszerű nevelés általi tisztulása, nemesü-lése és pallérozdása olly fontos ügy, hogy maga fölsége fejedelmünk a nemzet ebbeli forró ohajtását tetteges intézkedéssel már teljesíteni méltóztatott: mennyivel fontosabb azoknak, kik ma holnap e hon minden érdekeit képviselendik és kezelendik, kiképzé-tési ügye? És mégis tudtunkra épen ebben nem törté-nnek intézkedések, épen itt nem történik semmi lépés a javításra! Isten látja lelkinket, senkit bántani nem akarunk! Az ügy méltóságát aljas epéskedéssel, mely ingerültséget 's konokságot szül, lealacsonyítani bün-nektartanak. Azért a mit mondandunk, csak ügyet ér-dekel 's nem személyeket. 'S e szempontból kérjük igénytelen nézeteinket tekintetni.

Az oktatók kiképzetetésének és megválasztásá-nak most gyakorlatban lévő módja bennünket meg nem nyugtathat; mert nem látunk benne olly keze-séget 's biztosítékot, minőt e nagyvonalú hivataltalra igényelhetni hiszünk. Ugyanis a szerzetesek, kiknek kezelésére bizatvák jobbadán tanodáink, rendelteté-sőknél fogva testületökbe fölvetett növendékeiket ok-tatóknak képezetik. Volt szerencsénk e kiképzési mun-kába egy kissé betekintenünk, 's őszintén megvalljuk, hogy az bennünket ki nem elégített. 'S pedig gyak-ran az oktatóképző mesternek elégtelensége miatt. Pe-dig az oktatási legbölesebb rendszer is csak holt ige, ha az oktatók tökéletes kiképzést nem nyernek. 'S vajjon nyerhetnek-e? Van-e minden szerzetnek tanítóképző intézete? — Hol vannak férfiak, kik tanítóképzőkké alkalmazhatók? A kevés jelesek, kik itt ott találta-hatnának, a sok oknál fogva részint nem alkalmaz-tathatnak, részint nem elegendők. — De lássuk a most lehető módon képzett oktatóknak megválasztási gy-a-korlatát.

A rend növendékei a készülő idő eltelte után az illető iskolai főkormány előt vizsgálat alá vonatnak, és, — mert nekünk legalább a visszavettetésnek egy példája sem jött tudtunkra, — oktatói képességeket tanúsító oklevéllel ellátatnak, 's ez oklevél az illető rendek főnökeinek egyszersmind jogot ad a megvizs-gált egyénnel tetszésök szerint rendelkezni, őt a rend gondviselésére bizott tanodának akármelyik az okle-vélben foglalt iskolájára alkalmazni vagy elmellőzni. De engedelmet kérünk, ha mi e főkormányi vizsgá-lat 's tanítói képességről szóló oklevélben szinte nem látunk biztosítékot; mert példáulok tudjuk, — mellyekkel, ha gyűlöletet volna szándékunk előidézni, szolgálhatnánk is, — hogy részint az ifju korának, részint más viszonyoknak tekintetéből kártékony gyen-gédséggel sok elnézetik, azon gyakran esaló remény-fejében, hogy idő és szorgalom majd pótolandja a hiányt. De azon felül, úgy látszik, hogy ez oklevél-nek szinte bővösséggel határos erő tulajdonítatik;

mert nem tekintve azt, hogy a főnálló vizsgálati gy-a-korlat az oktatói kellékek, főleg az annyira fonto-s előadási mód minőségének kipuhatolását majdnem egészen kizárván, csak azt tanúsíthatják, mit tudott tanulmányaiából vizsgálatkor az ifju, — pedig tudni valamit, és mást arra czélszerűn és sikeresen oktatni birni, két igen különböző dolog; —nem tekintve mon-dók ezt, meg kell jegyezni, hogy a szerzetek növen-dékei bölesészeti vagy hittani cursusaikra a vizsgá-lat után küldetnek. Ezeknek bevégeztével nem mindegyik lép tanítói pályára, nagyrészek az okta-tóitól egészen különböző rendeltetés jut, 's csak több év után ülnek tanítói székbe. Vannak mások, kik egy pár évi tanítás után egészen másnemü foglalatosságra hivatnak, 10—15 év lefolyta után ismét iskolákra küldetnek, természetesen ifjuságukban nyert okleve-lőknek erejénél fogva. — És mi ebben sajátságos ano-maliát látunk; mert a felsőbb intézetekbeli oktatók, habár kevéssel azelőtt nyerték tudori oklevelöket, midőn tanítószékre lépnek, tanítványokból új vizsgá-lat alá vonatnak. Pedig bizony kevesebb mesterségbe kerül itéletesebb 's több oldalról kiképzett ifjakkal va-lamit föl fogatni, mint kezdő gyermekekkel, kikben a rejlő tehetségeket még előbb kifejezteni kell, hogy a fölfogásra képesekké tétessenek! Már most milly káros hatású a szerzetek főnökeinek e szabad rendelke-zési jog korlátlan gyakorlata, magyarázni sem kell. — Hány-szor történik meg, hogy egynek pálya tüzetik ki, mire sem hivatala, sem kedve nincs; míg másik, képességének, szorgalmának 's legjobb akaratának fi-gyelembe vétele nélkül lerántatva arról, megfosztatik a módtól hatása körében buzgó lelke sugallata szerint munkálhatni a haza közjává! És e korlátlan rendel-kezési jogot sokszor személyes érdek, sokszor nem-telen indulat vezérli, 's kárát csak a közügy valja. 'S mégis azáltal akarják igazolni: hogy „a rend belsezük-ségei így kívánták.” — Távól legyen tőlünk a rend belsezükségeinek megítélését magunknak igényelni, vagy annak szerkezetébe avatkozni akarni; de mi úgy vélekszünk, hogy förendeltetésé lévén a szerzeteknek gyermekeink oktatása 's nevelése, miért a hon na-gyobb részint őket gazdag jóvelmekkel ellátta; — ha ez és a rend szükségei összeütöközésbe jönnek, a főczélt szemelől elveszteni soha sem szabad; azért a belsezükségek elintézésénél azt, hogy a tanítóintézetek a legalkalmasab egyénekkel láttassanak el, 's hol illyenek vannak, meghagyassanak, feledni nem kell. E figyelmet a nemzet tökéletes joggal követelheti. Örömet hiszszük mi, hogy minden szerzet saját ér-dekénél fogva a lehető legalkalmasab egyének megszer-zésével törekszik rendeltetésének megfelelni; de azt is hiszszük, hogy nincs széles e világon testület, melynek minden tagja egyenlő képességgel birjon. Azért abbéli szerény ohajtásunkat, hogy a jók közül a legjobbak, az alkalmatosak közül a legalkalmato-sabbak választassanak a tanítói hivatalra, — úgy vél-jük, senki bünül nem tulajdonítandja.

Főntebb mondók már, hogy a köznevelés szent ügyénél fontosabbat nem ismerünk. Meggyőződésünk szerint tehát a közoktatók 's nevelők megválasztásá-ban soha elég szigorú, soha elég lelkiismeretességet nem követelhetünk. Itt minden mellékes érdeknek minden tekintélynek háttérbe kell szorulnia; itt minden elnézés, minden idétlen gyengédség árusási bün, mely a hon legdrágábbja ellen követetik el. El kell tehát mindent, mi emberileg lehető, követnünk, hogy tudhassuk, kiknek kezeire bizatvák a haza zálogai. Azért, ha igaz, mit Brougham monda, hogy az is-kolatanítók az országban a legfontosabb személyek: kell akkor a társaságnak azok kiképzetéséről és illő megjutalmaztatásukról is gondoskodnia, másképp czélt akar eszköz nélkül. Mivel tehát jelenleg még oktató-képző köz intézetünk, mely a czélnak megfelelne, nincs: az oktatók megválasztásában úgy szükség intézkedni, a) hogy azok, kiknek köteleességekben áll a tanuló intézeteket oktatókkal ellátni, kényszerülve legyenek jó oktatóképzőkre szert tenni, akár jeles külföldit hoz-zatván be, akár kitünőbb ifjakat küldvén ki, hogy gazdag kincsessel visszatérvén, azt társaikkal osszák meg; b) hogy az oktatók illendően megjutalmaztas-sanak; mert követelni anyagi embertől, hogy csu-

pán nemes öntudatának szellemi jutalmáért kitűnő, tartós buzgalommal, csüggedés, hanyatlás nélkül munkás maradjon, — valóban egyiké sok. Ha most tán némely tanító hanyag 's buzgótlan, igazságosan még szemére sem vehetni, mert épen azt kapja mint oktató jutalmul, mit a nem-oktató, t. i. semmit. Azért egyikét tanítási év után látván az önfeláldozás sanyarú munkája és nem jutalmaztatása közötti iszonyú aránytalanságot, már lelépni vágyik únt pályájáról. Kössétek csak a haza érdekét saját érdekével össze: lesznek bizonyosan csüggedellen, előretörékvő, hivatalukat szerető, megelégedett oktatóitok!

Fővárosi hírek és események.

Pest, febr. 7kén. E pillanatban midőn e sorokat írjuk, minden közlekedés megszűnt a két testvérváros között, mert ma szerda viradóra megállt a jég egész part hosszában, csak helyenkint maradván egyegy lék; így csónakok nem járhatnak, a jég pedig még sokkal gyöngébb, hogyszem járókelőknek biztosságot nyújthatna.

— Tegnap nemzeti színházunkban a maga nemében eddigéle egyetlen ünnepélynek valánk élvező tanúi, t. i.: Kisfaludy Károly emlékeztetése, e napon mint a korán elhunytak születése napján, szerkesztett színi és zenészi előadásnak, melyet igazgató ur rendezett, az esti jövedelem felét Kisfaludy-társaság alapítójának növelésére felajánlva. Az előadottak nagyobb része a dícsőitettnek műveiből vala szerkesztve; eljátszott 'Szilágyi szabadelása' című egy felvonásos drámája, 's 'Három egyszerű' című 1 felvonásos 's igen élénk hatású vígjátéka; szavaltatott két balládája, 'Bandi' és 'Budai harezjáték', amaz Laborfalvy Rozától, ez Lendvaytól. Hallottuk Vörösmarty 'Szózatát' Egressytől a férfirkadalmok által, 's 'Hunyady László hatyudalát' Erkeltől, mely kisérvényül szolgált az előadás végével Kisfaludy Károly plasticailag felállított emlékszóbrának. Az est egyike volt az élvezetesebbeknek, és már saját nemű eredetisége által is vonzó, mit a szép számmal összesereglett közönség élénk részvétellel 's méltányló örömtapsokkal jutalmazott. A színház nézőhelye is egészen ki vala világítva az ünnepélyesség emelésére. Bartay ur a magyar irodalom iránt tanúsított ezen újabb tiszteletért és szíves hajlandóságaért minden méltánylást, sőt a nyújtott áldozat tekintetéből köszönetet érdemel. Vajha a hon hatalmashjai hasonló lelkesedéssel gyámolítják irodalmi intézeteinket, ugy azok fényesebb állásra emelkedhetvén, fényesebb sikerrel is áraszthatnák ki hatásukat!

— Mult napokban dühösködő szél- és hóvihar egy átszállító terhelt kompot megragadván, azt a katonák tábori kórházaig sodrodta. Csak a minden részről megfeszített erőnek sikerült azt, hosszabb időköz eltelte után illető helyére visszahúzni.

— Mult héten este a soroksári-utczában a lakók vigyázatlansága majdmajd ismét tűzveszélyt okozott. Egy a felszerben álló ágy már lángok martalékává lön; a nyomban érkezett segély mindazáltal minden további káros következménynek korlátot vetett. — Nem lehet eléggé ajánlani a szorgos vigyázat kellekeit, tapasztalat által bebizonyosult dolog lévén: milly siralmas eredményű az égő anyagokkall hanyag bányásmód.

— Már több nap óta sűrű hóréteg borítja fővárosunk utczáit. A hideg ujjal érezeteni kezdi téli hatalmát. Csak igaz még is, hogy a telet nem nyeli el a farkas. — Szánaink mindenfelé a farsang bohóc sapkájaként csörögnek, tetemes öröme a budapesti bérkocsisoknak, mert, higység el, szíves olvasóink, számos arszlán és arszlán nő (a tigriseket sem véve ki, mert nálunk ezek is uracskokat játszanak), találkozik Pesten, kik utczáról utczára szánkának ma, míg holnap, az illető bérkocsidíjt lefizetvén, üres gyomorral tekintenek ki a nagy semmiségbe.

— A febr. 4jén tartott lövészball oly népes volt, hogy alig lehet mozogni. Szép álarcos, aránylag a sokasághoz kevés volt. Különösen szembetűnt két női fehér dominó, szép virágkoszorúskával fejeken. Örvendetes vala észrevenni, hogy az alakosok nagyobb része magyarul hallatta csevegéseit.

— A szombaton véghezment casinóból mit sem hagyott kívánandót hátra népessége és díszes elrendezése tekintetében. A mindig növekedőbb hintó-vonal sok magas vendéget szállította a csinos teremekbe.

— Eleve figyelmeztetni bátorodunk fővárosi szíves olvasóinkat a jövő vasárnap tartandó redoubtálra, mely, Emerling ur hírdetéseinket, egyikévé válandik az ugyanott látott táncvígalmak legszebbikeinek.

— Mint mondók, ismét hideg állott be, mi tehát természetesebb: mint, hogy jegünk is szaporodott. — A Duna szönyegét ismét nagy jégtáblák borítják; mi egyébiránt a cukrászoknak öröme, nekünk szegény lakosoknak, kik a tűzifát méregdrágán fizetjük, nem kis fájdalomunkra

szolgál. — De, üdülünk; Pál fordulása már tova, 's így telünknek is fele o da.

— Notabene: mivel tél van 's agabna sem drága, tehát a zsemlye annál parányibb, és ha héja oly fehér volna, mint a milly kemény, azt gondolnók: ludtojás No de hisz ezen figura quantitatis még dícséretére válik az érdemes sütőmesterségnek, mert a ludtojás csakugyan a tyúkjához képest több mint nagy. 'S aztán néha a szakasztónak keze is megtévedhet, ugy, hogy a két zsemlye tészáját néha — persze csupa — tévedésből 6 krajczárrá gyúrja.

— Nemzeti színházunkban szombaton febr. 10dikén a két Karszemélyzet javára *) bérletszűnással fog adatni 'Szökött katoná', eredeti színmű 3 szakaszban. Szilgigetől. Bábiczký Karolina k. a műkedvelő, 'Julcsa' szerepében a jutalmazandók iránti szívességből lesz szerencsés föllépni.

*) Ö. cs. ap. kir. Főlsége a pesti alváltótörvényszék elnökét Luka Sándort 'udvari tanácsos' címmel kegyelmesen fölliszítani méltóztatott.

*) Ö. cs. ap. kir. Főlsége a zágrábi káptalan három ürességben levő tiszthelyi kanonokságára Szviranich Ferencz pozsegai, Millinkovics Ferencz szentvári és Sirovics János vidushevi plebánosokat kegyelm. kinevezni méltóztatott.

A milgu m. kir. udv. kamra Perleberg Ferencz keblebeli igatatótisztet ugyanott igatóságra, Conrad Lajos szászkai hutames-tert pedig zalathnai hutamesteriségre, végül Putnik Miksa eddigi szentandrási kamrai ellenőrt a pécskai kamrai intézői állomásra alkalmazta.

Kecsk és Károly igazgató pozsonyi-, és Ringer János aradi kerületi mérnökök a m. orsz. építési főigazgatóságához segédekül nevezettek.

Országgyűlési tudósítások.

Pozsony, Január 29én CXLIXd. kerületi ülés (kezd. d. e. tízedfél órákor.)

(Elnökök: Kállay Ödön (Csanád), Szentkirályi László (Hont), kerületi jegyzők: Palóczy, Szentkirályi M., Vukovics; naplívivő: Eischl.)

Palóczy ker. jegyző felolvasta az igazolási választmány jelentését Breznóbánya városának újabb megbízólevele iránt, mely szerint a nevezett város választó testülete Csermák János helyett újabb követül Kilyády Jánost választá el. Az új követnek hosszas beköszönő beszéde után Szentkirályi M. felolvasta a KK. és RR. üzenetét a zilahi folyamodás tárgyában, mely köziziratra bocsátatott.

— Az eskütszéknek tárgya ujjal felkerülvén: több megyei követ terjeszté elő küldői kívánságát az eskütszéknek mi módon leendő behozatala iránt, kérvén előterjesztéseiknek előleges tárgyalás alá vételét, mielőtt e nagy érdekű tárgy választmányhoz utasították. De ezen kívánatok mindenike mellőztetvén: az eskütszéknek tárgya minden további utasítás nélkül a büntető törvényjavaslat készítésével foglalkozott országos választmány jelenlévő alsó-táblai tagjainak adaték ki a végett, hogy kerületi választmányára alakulva készítsenek javaslatot az eskütszéknek alkotmányos intézeteink közé illesztése iránt. — Végre Vukovics ker. jegyző felolvasta a megyei kihágások érdemében készült törvényjavaslatban kerületileg tett változtatásokat, mik némely aprólékos szerkezeti módosítások mellett helybenhagyatván: ezen változtatások miatt a törvényjavaslat ismét sajtó alá bocsátaták.

Január 29kén LXXXVIII. országos ülés a t. KK. és RRnél (d. u. 1 órákor.)

A katonai élelmezés és szállásolás tárgyában 's az országos választmányok iránt kelt üzeneteknek a mtgos FÖRRhez átvitelével megbízott küldöttség jelentést tévén eljárásáról: elnök ő excja a KK. és RR. közhelyeslése mellett a jelentést tevő küldöttséget megbízta, hogy a mtgos FÖRRkkel közölje a KK. és RR. azon kívánatát, miszerint ohajjják új évi tiszteletüket ő es. k. főhercegsége fenséges neijénél egy e végett kiküldendő országos választmány által kijelentetni, 's ennelfogva ő es. k. főhercegségét tisztelettel kérik, hogy a kiküldendő országos választmányhoz a mtgos FÖRR. részéről tagokat nevezni méltóztatassék. Kir. személynök ő exellja jó siker reményében az alsó-tábla részéről tüstint kinevező az orsz. választmányi tagokat. A fentebbi küldöttség ezen újabb megbízatásában is eljárván jelenté, mikép ő es. k. főhsége 's a mtgos FÖRR. örömmel osztznak a KK. és RR. kívánatában, 's a mtgos főrendi tábla részéről kinevezendő tagok névsorát különös küldöttség által kívánják a tek. KK. és RRkél közölni. — Ezen főrendi küldöttség csak hamar megjelenvén esanádi püspök ő exelljának vezérlete alatt, a küldöttség szónoka előadá: mikép ő es. k. főhsége a KK. és RR. táblája számos tagjainak fenséges személye előtt kinyilatkoztatott kérelmére indítványt tön a mtgos FÖRR. előtt az iránt, hogy, — mivel a közelebb érkezett k. k. válasz a körülményeket az óta megváltoztatá, mióta a tek. KK. és RR. üzenete 's felirási javaslata az october 12kei leirat tárgyában a mtgos FÖRRhez átküldetett, 's a körülmé-

*) Öszintén ohajjjunk minél népesebb színházat a minden tekintetben jeles karszemélyzetnek — különben sajnálni fognók, hogy feléje a 'Szökött katoná' ezen universalis jutalomjáték szerencsése oly későn mosolyog. Szerk.

nyek ezen változása változtatást kíván a felirási javaslat szerkezetében is: — az érintett üzenet és felirási javaslat a szükséges változtatások megtétele végett a tek. KK. és RRhez szóbeli üzenet mellett küldessék át. Ezen indítvány ő es. k. főhségének a mtgos FÖRR. által egyhangu tetszéssel fogadtatván, az october 12dikei leirat tárgyában kelt felirási javaslat és üzenet áthozatalával jelen küldöttség bizatott meg. Melly megbízatásának eleget tévén, jelenti egyszersmind azt is, hogy a mtgos FÖRRk. teljes mértékben osztják a KK. és RR. azon kívánatát, miszerint ő es. k. főhsége fenséges neijénél, országunk mélyen tisztelt nádornéijánál leendő újévi tisztelkedésre országos választmányt ohajttanak kiküldetni; 's a mtgos FÖRR. részéről kinevezett országos választmányi tagok névjegyzéke nádori ítélőmester ő nga által a tek. KK. és RR. előtt fel fog olvastatni. A főrendi küldöttség ezen kettős jelentésének előterjesztése után eltávozván: Széll ítélőmester felolvasta az újévi tisztelkedés végett nádor ő hercegségének fenséges neijéhez menendő országos választmány főrendi tagjainak névsorát, minek végbementével az ülés eloszlott.

Január 29kén LXXXVIII. országos ülés a m. FÖRRnél (d. u. 1 órákor.)

A t. RRktől egy küldöttség jelent meg, melly előadván, hogy a t. KK. közöl egy küldöttség nevezetett ki nádor ő főhsége fenséges hitvesének új évi megtisztelése végett, szíves bizalommal felszólítá a m. FÖRRket, miszerint kérjék meg nádor ő főhségét, hogy az említett küldöttséghez az ő kebelökből is tagokat kinevezni méltóztatassék. Szíves készséggel fogadtatván a m. FÖRRktől a t. KKnak ime felszólítása, nádor ő főhsége a küldöttséghez járuló tagokat kinevezte. Ezután a szombati ülés határozatához képest nádor ő főhsége a m. FÖRRk közöl küldöttséget nevezvén ki, a küldöttség szónokának meghagyta, miszerint nádor ő főhsége, és a m. FÖRRk neijében szólítsa fel a t. KKkat, hogy az oct. 12kén költ k. kir. leiratrai választfelirásukat a mostani megváltozott körülményekhez képest módosítani sziveskedjenek. Átdáván továbbá a tisztelkedési küldöttséghez kinevezett m. FÖRRdi tagok névsorát, azt is meghagyni méltóztatott ő főhsége, hogy a szónok adja elő, mikép a m. FÖRRk a t. KK. ebbeli felszólításához szíves készséggel járultak. Mig a küldöttség a t. KKnál megbízatását végzé, ő főhsége kijelenteni méltóztatott, hogy a legközelebbi ülésben a turmezei sérelem iránti üzenet és felirási javaslat fog tárgyalatni. Visszajöven azonban a t. KKtől a küldöttség, a szónok jelenté, mikép ő főhsége szavaival a felirást és üzenetet átvívén, személynök ő excja, kijelenté, hogy a felszólításhoz képest a t. RR. felette tanácskozni fognak. Ezzel a mai ülés bevégeztetett. —

Január 30kén CLd. kerületi ülés.

(Kezd. d. e. tízedfél órákor. Tárgy: a magyar nyelv iránt érkezett k. k. válasz.)

Palóczy kerületi jegyző felolvastván a magyar nyelv tárgyában f. hó 23kán kelt k. kir. választ: általános örömmilatkozat jellemző a tanácskozást, melly felette mai napon megnyílt, és bezáraték. Az először szóló T. megyei követ igazolva látá a k. kir. választ által azon közmondást: „az őszinteség legjobb politica,“ 's nyilvánítá, mikép benne a k. kir. válasznak nagy része örömet gerjesztett, melly annál nagyobb, minél szokatlanabb. Öszintén üdvözlé a kormányt az új téren, mellyen politikai nézetét a magyar nemzetiség iránt, — mihez eddig nem nagy vonalmat tanusított, — megváltoztatá; igérvén a magyar király, hogy ezután hű magyarjaihoz magyarul szóland, magyar kormányt magyarrá változtatja 's a nemzetiség hatalmas képesével szorosán és elváhatlanul kapcsolja magát a magyar nemzethez. Ha valaha most kell törekedni ama latin közmondás igazolására: „Regis ad exemplum totus componitur orbis.“ Léjjen most bizodalom és őszinteség a tartózkodás és visszavonás helyébe. Ne tekintsük többé a kormány férfait oly rendszer ügyvivőinek, melly nemzetiségünkkel ellenkezik; kövessék főcsaládaink az udvar példáját, mellynek nyelve jövendőben Magyarországra nézve magyar lesz. Ezer nyelven szeretné most szóló Magyarországhban hangoztatni, hogy ennekutána király és kormány magyar lesz, 's legyen magyar minden a hon határin belül; legyen e pillanat egy általános kibékülés kezdete; legyenek feledve minden eddigi politikai kellemetlenségek; egyesüljünk egymás közt és felséges fejedelmünkkel, mert nemzet egyesülve önmagában és fejedelmével nagy volt és nagy lesz mindenkor, 's egyenletlenségünk többé ne álljon útjában önállásunknak. Ezen eszméket ébreszté keblében a k. k. válasz, ezeket ébreszté a nemzetben is: ugy leend az nagy nyereség a nemzetre nézve. — De nemcsak örömjajt kíván szóla a k. k. válasz felett ütni, pontonkint veendi azt taglalás alá, hogy így kitüvén a nemzetnek azon kívánatai, miket a k. k. válasz elmellőzött, a nemzet örömjajának kíséretében ter-

jesztessenek azok ő felsége elibe, ki midőn fogadja az örömjajt, teljesíteni fogja egy uttal a nemzetnek elibe terjesztendő kívánatát is. A k. k. válasz által a cancelláriára 's törvény nyelvére nézve minden meg van adva, mi kívánthaték. Azon pont is, miszerint a hozandó törvényeknek a hazában divatozó nyelvekre átfordításáról a m. k. Helytartótanács gondoskodni fog — nem egyéb a méltányosság kívánatánál, mert magának a törvényhozásnak céljával ellenkezik, törvényt hozni, mellyet a lakosok nem értenek. A Helytartótanácsra nézve, melly kifejezésbe a Helytartótanácsról függő minden hivatalok és egyének befoglalják, — csak egy kívánni-valója maradt fen a nemzetnek, az ausztriai örökös tartományokkal kapcsolást. Szóló az ausztriai ház alatt élő nemzetek jövődjét mindenkor úgy szerette képzelni, hogy azok egy kölcsönös bizodalmon alapult statusesegyesületet fognak alkotni, mellynek feladata a viszonyosságnak tiszteletben tartása mellett terjeszteni a szabadságot és műveltséget. Erre megkívántatik, hogy minden nemzetiségek jogai kimélve legyenek, 's a velünk egy kormány alatt élő örökös tartományok ne ignorálják, hogy magyarok vagyunk. E végett a k. kir. válasza felterjesztendő felirásban ő felsége megkérendő aziránt, hogy szabjon bizonyos idő határt, mellynek lefolyta után az örökös tartományok magyar leveleinket elfogadni tartozzanak; mert Magyarország magyar fejedelmével együtt igényelheti, hogy nemzetisége elismertessék, 's ennek kifolyása tiszteletben tartassék. Megkérendő ő felsége az iránt is, hogy Magyarországnak legyen magyar kincstára minden fölé függő hivatalaival 's egyéneivel együtt; legyen magyar katonasága. A nevelési nyelvre nézve sem kielégítő a k. k. válasz, mert ha van nemzeti jog, a nevelés joga az, mellyet a nemzetől elvonni nem lehet. A magyar nyelvnek köznevelési nyelvvé emelését kérni kell ő felségétől, mert szembeeszkő ellenmondás az, hogy Magyarországnak minden magyar, csak a nevelés nem. A postáról, magyar jelek használatáról hallgat ugyan a k. k. válasz, de ez önként alatta értetik; mert ha a magyar nemzetnek királya magyar; jeleinek, pecséteinek is magyaroknak kell lenni, A mi a horvátországi kérdést illeti: az két részre oszlik, t. i. kormányzására és országgyűlésire. Az elsőről nem szól elég világosan a k. k. válasz, mert nem tehetni fel, hogy ő felsége a latin nyelvet örökké akarná használtatni mint kapcsoló Horvát- 's az anyaország között, e kapcsolnak a kormány érdekében is magyarok kell lenni; 's ha a horvátországi törvényhatóságok magyar leveleinket elfogadni tartoznak, felelhetnek azokra magyarul is. Az országgyűlési nyelvre nézve másképp áll a dolog. Eddig történt a magyar törvényhozás a horvát követek latin felszólalásait, de a mult évi június 20án olly botrányos eseményeknek volt e tábla tanuja, mik kényszeríték a latin nyelvnek e teremből kitalítására. Az e tárgyban keletkezett júniusi határozat az october 12dikei leirat ellenére mai napig fenáll; mert a decemberi határozat nem a végzést, csak annak kivétele módját változtatta meg. E kérdés, melly kevéssel ez előtt aggodalomgerjesztő volt, összetörpedt most helyzetünk változtalával; mert ez új évben szövetségünk a magyar király maga tűzé ki a magyar nemzetiség lobogóját, 's már nincs többé szükség azon eszközre, mit mult évi június 20kán használtunk; most e tábla minden veszély nélkül megszűnetheti azon végzést, mellyet június 20án a horvát követek iránt hozott. E végzés alól már az alap, mellyre emeltetik, ki lévén vonva, bátran megszüntethető; 's ha a horvát nemzet méltónak találja, hogy követei ezen országgyűlésen még latinul beszéljenek, ha nem látja azon tiszteletlenséget, melly ebben felséges fejedelmünk iránt rejlik: ám tegyék, csak legyen kiengesztelődés a horvát 's magyar törvényhatóságok közt; e kiengesztelődésben sokkal több nyereség lenne, mint magában a törvényben. A júniusi határozat olly eszköz volt, melly a magától megtehető, melly célhoz vezetett, 's most félreteendő, mint mellyre többé szükség nincs. Nincs többé szükség azon felírásra sem, melly az october 12kei leiratra keletkezett. Ennek alapja a júniusi határozat volt, mi maga után vonta az october 12dikei k. k. leiratot. E leirat nem alkotmányos hangon rosszalja az említett határozatot, kívánván hogy a RR. attól álljanak el. Mire e tábla kijelenté, hogy míg a kényszerítő körülmények fenállanak, azt nem teheti. Ez értelemben keletkezett a felírás. Ezt ő felségének nem tudnia nem lehetett: 's f. hó 23án kiadott k. k. válaszában még sem tesz szemrehányást, sőt hallgatása által a RR. végzését helybenhagyja, 's ez által a régi kényszerítő körülményeket egészen megváltoztatta; 's ez által a RR. elérték azt, mi felírásuknak legjobb esetben is következtése lett volna. Ő felsége az octoberi leiratra keletkezett végzést nem kárhoztatja, ezt ténye által bizonyítja be. Egy illy bevégezett tény felett a vitakozást folytatni nem célszerű. De ezen k. k. vá-

laszra szerkesztendő felírásban ő felsége mindenestire megkérendő az iránt, hogy a horvátországi követek a jövő országgyűlésen szükségképp magyarul szóljanak. Ha Horvátországnak követsége vágyó egyénei magyarul megtanulni nem akarnak: úgy megtanulni nem fognak soha; ha meg akarnak, 3 év alatt is megtanulhatnak. A 6 évi határidő ugyanis azon elvet foglalja magában, hogy a már közéletben élő férfiak beszéljenek magyarul, ezek pedig kettőzött szorgalommal felényi idő alatt is sajátjukká tehetik a magyar nyelvet. Ez országgyűlésen szenvedések el még latin felszólalásuk ő felsége kívánatára. Azonban az oct. 12dikei leiratban a képviselő testületnek sérelme foglaltatik; ezt hallgatással nem mellőzhetvén: az erre vonatkozó kitételek foglaltassanak az érdemes jegyzők által egy különös óvásos végzésbe, melly az országos iratok közé teendő. Ezt letételnek — minek szóló barátja soha nem vala, — tekinteni nem lehet, mert a dolog általa függőben nem marad, csak úgy sem mint a mult országgyűlésen történt a pesti sérelem tárgyában, mire nézve az elválasztott követ lemondása, a tárgy letételét vonta maga után, holott a sérelem a lemondás által meg nem szűnt. Az october 12kei leirattól származott sérelem iránt meg van szüntetve az elv, 's a szerkesztendő óvás által befejezett tény nem sérelemképp adatik át a jövődőségnek. Befejezett tény többé bolygatni nem szükség, építessék inkább reá az, mit hazánk java kíván, mit ő felsége rokonszenve mellett a törvényhozás inkább eszközölhet, mint önjerejére támaszkodva. — A következő szónok a k. k. válaszban nagyszerű bizonyosságát látá a királyi nyiltszívűségnek; de örömmámorában még sem tarthatja nemzetiségünk kérdését általa befejezettnak. Az először szólott követ által előadottakat nagy részben pártolá, de nem osztotta annak azon véleményében, hogy a horvátországi követekre nézve szabassék bizonyos határidő, mellyen innen azok latinul szólhassanak; mert a fenforgó zavarok közt azt sem tudhatni, törvényes követei-e Horvátországnak azok, kik azt jelenleg képviselik? Ezen követek nyilatkozatát szóló a horvát nemzet nyilatkozatának nem tartja, valamint a latin nyelv melletti utasítást sem, mert ha Horvátország jobb része, — mellynek követei a napokban is kénytelenek valának Bécsbe fáradozni, — az erőszakos zavarból kiemeltetnék: e kedvetlen nyilatkozatok helyét örvendesebbek váltanák fel. — A mi az october 12dikei leiratra keletkezett határozatot illeti, erről a k. k. válaszban nincs semmi említés; e tárgyat a szerkesztendő felírásban megvitetni nem szükség; de nem is lehet, mert ez már a küldők tulajdona, 's nem a képviselő testületé. — Más megyei követ a k. k. válasza szerkesztendő felírásba óvast kíván iktatni azon pont ellen, mellyben ő felsége gondoskodását igéri az iránt, hogy a magyar nyelven hozandó törvények az országban divatozó nyelvekre 's a latinra is hitelesen lefordíttassanak. Nem ellenzi ugyan szóló, ha ő felsége módot nyújt arra, hogy hazánk lakosi a törvényeket megérthessék, csak a törvények hiteles fordításai bizonyító erővel ne birjanak: de mindenestire csodálatosnak tetszik előtte, hogy míg a törvények latin nyelven szerkesztettek azok hivatalosan soha sem fordítottak le magyar nyelvre magyar alattvalói számára. Nem egyezhet meg a k. kir. válasznak a horvátországi követekre vonatkozó rendelkezéssel is, 's a júniusi és decemberi határozatokat jövődöre nézve is teljes erejükben kívánja hagyni; mert küldői készebbek az országgyűlés elosztalásában megegyezni (roszáló zúgás) mint azon határozatoktól elállani. A horvátországi levelezésben kívánja mindkét részről a magyar nyelvet használtatni; különben e tárgyban visszalépés tételnek, ha a magyarországi törvényhatóságok kényszerítettnék a horvátországi latin levelek elfogadására. Az october 12dikei leiratra készült felírást óvássá változtatni nem kívánja, mert az óvásban mindig gyengeség rejlik, 's csak akkor alkalmaztaték mindig, midőn a főrendi tábla által előgördített akadályokat leküzdeni nem lehetett. Mig ez a szóban forgó felírásal történni nem fog, addig azt óvássá alakítani nem szükséges; mert a június 20kai határozat célja még korán sincs elérve, mivel azon határozat nem azért hozaték, hogy a horvátországi követek a jövő országgyűlésen latinul akartak szólani; hanem, hogy ezen országgyűlésen már a latin nyelvet ne használhassák. E célhoz épen nem juttatá el a RRket a szőnyegen forgó k. k. válasz. Még egy megyei követ harcolt a júniusi határozat mellett utasítása nyomán, melly annak visszaállítását kívánta azon esetre, ha a magyar nyelv iránti k. k. válasz a nemzet ohajtását az országgyűlési nyelv iránt ki nem elégítené. A mai nap többi szónokai mindnyájan teljes mértékben pártolák T. megye követének elől közölt előterjesztését, mellynek támogatására egy tiszamenti megye követe előad: mikép a k. k. válasz a magyar nemzet kívánatainak legforróbbjait teljesíti; 's a latin nyelv korhadat fájának fő gyökerét metszette kelté, melly önként fogja maga után von-

ni a még elevenen maradt gyökerecskének idővel leendő elporlását. A törvények lefordítása ellen szólónak nincs észrevétele, erre nézve a kormány adminisztratív téren forog: de az mégis különös, hogy a honi nyelvek közt latinra is lefordíttatni kívánatik a törvény, holott Magyarországnak latin néposztály nem létezik; egyébiránt ez, mint pusztán adminisztratív tárgy törvény és felírás tárgya nem lehet. A horvát törvényhatóságokkal levelezésre nézve megjegyze, hogy ha a horvátországi törvényhatóságok tartoznak magyar leveleinket tárgyalás alá venni, szükség magyarul tudó egyéneket birniok, kik egyszersmind válaszaikat is feltehetik magyarnyelven. Levelezés tekintetében Horvátországot a Magyarországgal kapcsolatban nem lévő örökös tartományokkal egy sorba helyezni nem lehet, mikép azt a k. k. válasz kívánja. A 6 évi időhaladékat ellentétben látja ő felségének a törvényhozás iránti engedményeivel, mert ha törvény, a kir. leiratok és válaszok magyar nyelven fognak szerkesztetni: a horvátországi követek ha magyarul nem tudnak, itt mitsem fognak érteni, ezért a jövő országgyűlésen már a törvényhozás nyelvének minden tekintetben magyarnak kell lenni. Szóló az october 12dikei leiratra készült felírásnak óvas melletti letételét, egyedüli ovószernek tekintvén a gyógyulni kezdő sebek orvoslására, pártolá. Mikor a leirat érkezett, annak törvényszerűtlenségét megkelle mutatni 's szükség volt a felírásra. December 2án minden félreértés ellenére megmaradt a júniusi határozat; mert a latin előadások naplőba nem iktattattak. Most a fejedelem alkotmányos hangon nyilatkozik, 's a k. k. leiratra készült felírás fő tárgya már megszűnt. Illy körülmények közt miért vitáknak tenni ki azt, mit a fejedelem újabb válaszában már megadott? 's miért újabb surlódások tárgyává tenni azt, mi már megszűnt? A letétel ugysem először használtatik most. Használák azt a RR a mult országgyűlésen kétszer; használá az újabb országgyűlések majd mindegyike; és mindig megtermé gyümölcsét. Szóló a t—i indítványt pártolván a felterjesztendő felírásba kérelmet kíván iktatni az iránt is, hogy a k. k. leiratok és válaszok még ezen országgyűlés alatt magyarul adassanak ki. — Egy ifju megyei követ a kir. válasz által nyelvünket hiszi átültetve hazánk földébe; mert a kir. válasz, ha nem megragadt fa is, de gyökér, melly nyelvünket a honhoz esatolja; azt azonban sajnálá, hogy nyelvünk köznevelés nyelvvé elfogadva még most sincs, mert ezáltal szép terjedés biztosított volna nyelvünknek. Ellenben nyelvünk országlatiságának nagy kérdését tökéletesen befejezettnak hiszi, a mik még hátra vannak, azok nyelvünk belső viszonyaira vonatkoznak. E k. k. válasz az ország határain belül megadá nemzetiségünknek az illető elsőséget, kimondá, hogy ebben hisz legtöbb jogot. Eddig aprólékos engedményeket nyerhete csak a magyar; ez első esete az önkényes engedményezésnek. De még most is több tagadtaték meg, mint megadték. A törvényjavaslat 2d. pontjában foglalt közhivataloskodás nyelvének csak egy része van megnyerve; az 1ső, 4d. 5d. pontra semmi, a 3dikra tagadó válasz adaték; a 6d. 7d. 8d. pontra nézve igen kevés, a mit nyerhetünk. A magyarul-szólás határa a horvátországi követekre nézve messze van ugyan téve, de a határ mégis kijelölteték 's ez nyereség. Egyébiránt minket erősbeket illet közeledni a gyengébbekhez, ha a gyengébb ilirek most sem kívánnak közeledni hozzánk, midőn ő felsége által meg van szentelve nemzetiségünk, hinnünk kell azon horvát írónak, ki azt állítja, hogy a horvátok gyűlölségo a magyarok ellen nagy Lajos óta folytonosan tart, 's így szövetségünkön nincs áldás; pedig e szövetség nekünk kívánatos, mert a tengerpartra szükségünk van; de Horvátországnak még inkább kívánatos, mert az magában magyar szabadság nélkül fen nem állhat. Vajha a k. kir. válasz ezen szép szava „harmonia“ a horvátok szívében gyökeret verne. A t—i előterjesztést pártolja. — Egy régi követ teljes mértékben pártolván a t—i indítványt megjegyze, mikép csodálni nem lehet ha ok, kik a törvényhozás rögis pályáján kissé régebben járnak, túlzó öröme gyűladnak a k. k. válasz fölött, mert az nem mindeunapi engedményeket foglal magában. Ezen k. k. válasz megdönté azon szerencsétlen ígét, melly 1839ben pendült meg, melly szerint nemzetiségünk gyarapítására csak akkor tarthatunk számot, ha a kormánynak subsidiumokra van szüksége; — átültetve nyelvünket Ausztria fővárosába 's a kir. csarnokba. És ezért Pál fordulása ránk történeti nevezetességgel bíró nap; mert e nap megfordult a koczká olly dologban, melly mindnyájunknak fő kívánsága volt. Még 3 követ nyilatkozott hasonló szellemben, nagyrészen a mondottakat ismételve: végre az clnökség a t—i előterjesztés szellemében határozatul mondá ki, hogy a k. k. válaszban megadott pontok elfogadtatván: a meg nem adottak újabb felírásban fognak ismét sürgettetni; az october 12kei leirat tárgyában készült felírás javaslatból pedig óvásos végzés szerkesztetik, melly az országos iratok közé fog letételni.

Januar 30kán. LXXXIXk. orsz. ülés d. e. 10
órakor egyedül a m. FőRendeknél.

Tárgy: A turopolyai sérelem.

Felolvastatván az ítélőmester által ezen tárgybani második izenete a t. KK-nak és Rendeknek, 's szinte a hozzá mellékelte zágrábi nemesek panaszos folyamodása, a feletti tanácskozás alkalmával az e tárgybani felírást illetőleg a m. főrendi tagok által több rendbeli indítványok tételtek. Nevezetesen némelyek azt kívánták, hogy ezen specialis felírás helyett, egy általános felírásban kéressék meg ő felsége, — mely felírásához azonban semmi csatolmányok ne mellékeltesenek, — hogy a Horvátországban jelenleg felbomlott rendet és csendet helyre állítani méltóztassék. Mások továbbá általános felírás helyett specialis felírásban is megnyugvásokat jelenték ki, 's a csatolmányok felküldését sem ellenzik, csak a sérelem orvoslása módjáról nem kívánták a felírásban szólni. Volt még olyan is, ki ezen előadott két indítványt egyesíteni, 's aztán a felírást ahhoz képest csatolmányok nélkül kívánta felküldetni. Végre voltak, kik a t. KK. izenetét 's az átküldött felírasi javaslatot egész terjedelmében elfogadták. Röviden ezek lévén a kérdésben lévő tárgybani mai napon tett indítványok, most lássuk, mindegyik mellett minő erősségek hoztak fel. — Lássuk magokat a szólókat. Az első szónok, az első indítványt tevő egy m. gróf: A szóban forgó sérelemnek, a turmezei gróf által a turmezei nemesek nevében a t. KK-hoz benyújtott panaszos folyamodás teszi alapját, 's ezen egyoldalú folyamodást már az e tárgybani első izenet alkalmával nem pártolák a m. FőRk., nem pártolák pedig különösen két okból: 1) mert ezen folyamodásban előadott minden tények általok kétségtelenül igaznak nem ismertettek el; 2) mert az illy folyamodásnak elsőben ő felsége elibe kell mennie, 's az illy sérelem orvoslása csak dicasterialis uton történhetik. A m. FőRRdek ezen okainak elsőbbsége ellen a t. RR. azt vetik, miszerint azon tény, hogy a gyűlés azon napon, melyre hirdette volt, meg nem tartatott, hogy elhalasztatott, 's mégis harmadnapra megtartatott. Továbbá azt válaszolják, hogy a turmezei nemeseknek joguk van arra, hogy a tartományi gyűlésbeni tanácskozásokban személyesen részt vehessenek. Ezeket a t. RR. bizonyos tényeknek veszik, holott szóló olyanoknak nem ismeri, 's azt tartja, hogy illy egyoldalú folyamodásra, mint a t. RRk. akarják, a tartományi gyűlés választását megsemmisíteni nem lehet. — A mi pedig a turmezei nemesek egyenkénti szavazati jogát illeti, azt némelyek e m. tábla tagjai közül fontos okoknál fogva nem ismerék el, mások által pedig alaposan meg is czáfoltatott, illy kétséges jogokra tehát sérelmet alapítani nem lehet. Második ellenvetése ellen a m. FőRRknek, hivatkoznak a t. KK. az országgyűlési szokásra, 's némely törvényekre. Ugyde azon törvényekben csak az van, hogy a sérelmek az országgyűlésen orvosoltassanak: de hogy micsoda sérelmeknek kell az országgyűlés elibe jutni, annak vitatásába szóló most nem bocsátkozik, — elég az, hogy itt semmi sérelemtől nincs szó. Továbbá mi az országgyűlési gyakorlatot 's szokást illeti: azt tartja szóló, hogy a hatóságok csak azon esetben folyamodhatnak az országgyűléshez orvoslás végett, ha jogaikban megsértetvén, azt orvosolni magoknak hatalmukban nem áll. A mi e részben a t. KK. által a mult országgyűlési közepszólónoki esetre hivatkozást illeti, arra azt válaszolja szóló, hogy attól a jelen eset lényegesen különbözik. Ha egyébiránt állana a t. KK. állítása, abból a m. FőRRknek egy újabb nagy aggodalma következhetnék, ha t. i. a kisebbség a többség véleménye ellen mindenkor folyamodhatnék az országgyűléshez, az efféle folyamodásokkal az országgyűlés majd elboríthatnék, 's ebből az alkotmányok is felforgatása következhetnék. Látható tehát ezekből, hogy a m. FőRRknek válasz-izenetükben kifejtett okai a t. KK. által megzafoltva nincsenek, 's így újra felszólítandóknak vélné a t. RRket, hogy ezen esetet a rendes tárgyalási utra igazítsák: azonban, nem mellőzhetvén el szóló aggodalmát, mely az ő, 's hiszi a FőRknek mindnyájoknak kebelében a Horvátországban legújabbban történt eseményeknél fogva támadt, úgy véli, hogy a baj orvoslása végett, minden törvényes eszközt meg kell próbálni. Nyilatkoztassuk ki tehát — mond szóló — a t. KK-nak, hogy a m. FőRRk azon szabadságot veszélyeztető kicsapongásoknak 's rendtelenségeknek, melyek Horvátországban a tanácskezési tereméből a magányos élet viszonyaiba is átvitettek, határozottan ellenei, 's szólítsuk fel ennél fogva a t. KK-t, hogy a turopolyai sérelem egyoldalú pártolása helyett egy általános felírásban kéressék meg ő felsége a Horvátországban megzavart csendnek helyreállítására. Utána egy nmlsgu püspök: Ezen ügyben fő szerepet játszik szóló véleménye szerint az autonomia. Ha a felírás úgy tételnek, mint a t. KK. ajánlják, ez által méltán sértetnek a municipalitás autonómiaja. Ezen szóban forgó horvátországi követválasz-

tást még a slavoniai megyék is érvényesnek nyilatkoztatták határozataik által. Nincs Tót- és Horvátországban egy megye, egy főispán, egy püspök is, ki ezt annak ne ismerné, 's csak néhány mágnások, nemesek, 's a turopolyai gróf állitanak ellenkezőt. Ha tehát azok, kiknek joguk van azon választásban részt venni, azt érvényesnek ismerik, nem volna szükség, hogy ezen tárgy itt tovább vitattassék: de miután a t. KK. a dolog érdemébe bocsátkoznak, 's azt állítják, hogy itt tények vannak, miket tagadni nem lehet, azt tartja szóló, hogy szükség másfelől is világosítani a dolgot. A mi a gyűlés meg nem tartását, elhalasztását, 's ismét megtartását illeti; ez igaz tény: de az akkori körülményeket is tekintetbe kell venni, 's hogy első napról elhalasztatott, azért még a választást törvénytelennek mondani nem lehet. Azt mondják továbbá, hogy világos tény az is, hogy új határidő a választásra nem tüzetett ki. Ez már — mond szóló — nem úgy van, mert a határidő a tanácskozmányban (conferentia) 's a banalis levelek által a meghívottaknak tudtokra adatott, a megjelenésre idő volt elég mindenkinek, még a turmezei nemeseknek is, 's annyival inkább mivel ők Zágrábtól nem olly messzire laknak. Ha egyébiránt a határidő kitűzése, tudtokra nem adatott volna is a turmezei nemeseknek, még sem panaszkodhatnának ők a miatt, mert hiszen az előbbi határrapra sem voltak meghíva, hanem panaszkodhatnának a meghívottak, — de kik ezt nem teszik, mert kik jelen akartak lenni a gyűlésen, jelen voltak, még maga a turmezei gróf is. — Továbbá azt állítják a t. KK., hogy a turmezei nemeseknek a tartományi közgyűlésben joguk van személyesen is részt venni a tanácskozásban. Erre azt válaszolja szóló, nincs törvény, mely ezt mondaná, ellene van ezen állításnak a százados gyakorlat is, de végre ez a dolog eszméjével is ellenkezik, mert képtelen volna, hogy a 2800 nemesek annyi joga legyen ott, mint az általa küldött két követnek. Azonban még otthon sem lévén joguk a saját gyűléseikbeni személyes részvételre, mikép lehetne az országgyűlésen? Erre ugyan szólónak a minap azt felelé egy m. gróf, hogy ez így van a hajdukerületben is. Mire most szóló azt válaszolja, hogy a hasonlítás nem áll, mert itt országgyűlésről van szó, nem pedig arról, hogy a turmezei nemesek személyesen a megyei tanácskozásokban részt vehetnek-e? Midőn továbbá — mond — a t. KK. ezen dolgot vitatják, ez által Horvátország belső viszonyaiba avatkoznak, holott minap azt állíták, hogy ők ezt tenni nem akarják. Hogy Horvátországban új tartományi gyűlés tartassék, ebben szóló meg nem egyezhetik, mert ez az ingerültséget ott még inkább növelné, mivel, ha ő felsége a bán ő exejának új tartományi gyűlés hirdetését hagyná meg, ez által ama törvényes gyűlés, melyben minden megyék megegyeztek, megsemmisítenék. A mi a 43S z. bi nemesek által aláírt folyamodást illeti: szóló nem bocsátkozik most annak vitatásába, hogy ezek valóságos mind alá írták-e, vagy ha igen, felfogták-e a dolgot, vagy belső meggyőződésből írták-e alá? Csak azt mondja erre, hogy itt nem megyéről, hanem országgyűlésről van szó, hol egyenkénti szavazati joguk nincs. A többi csatolmányokra nézve szóló csak azt jegyzi meg, hogy azok épen az ellenkezőt bizonyítják. Ezeknél fogva kívánja szóló, hogy a m. FőRRk most is minapi határozatuk mellett maradjanak. Egyébiránt a mi a gróf Z. F. ő mlga indítványát illeti, noha azt tartja szóló, hogy ő felsége felírás nélkül is megtenné, mire a szerint kéretni fogna, de mégis, mivel szóló is azt hajítja, hogy rend és csend legyen Horvátországban, nem ellenzi. Ezután — mondá szóló: Engedje meg es. kir. Főhséged! 's a m. FőRRk, hogy szólhassak az országgyűlési naplóknak, 's más tudósításokban előforduló állításokra, melyek, ha úgy volnának, mint ott állanak, személyre homályt vehetnének; e részben — mond — tartozom felvilágosítással. Szóló — mond — állásánál fogva azon utra, melyen ellenei járnak, nem követhetvén őket, itt ezen helyen teszi igazolását. Nem elég tehát, mond, hogy a követválasztási tartományi gyűlés eseményei a szóló titkos működésének tulajdonítottak, hanem a legközelebbi z—bi eseményeket is szólónak tulajdonítják, azt állítván, hogy szóló az alattalévő minden lelkészhez leveleket küldött, melyekben meghagyá nekik, hogy az illekrehoz csatlakozzanak, 's hogy szóló sok pénzt költött a pártoskodásra. Levelei, — mond szóló, — miket némely plebánusokhoz küldött, elferdítettek; holott ezekben csak azt írta nekik, hogy hiveiket a pártoskodástól ovakodásra intsék. Illyesmit — mond — szólónak elődei is tettek; mert hiszen az egyházi hivatal körébe tartozik a csendet, rendet 's erkölcsiséget előmozdítani. Ama leveleknek a plebánusokhoz küldésére szólót egy megyei főigazgató kérte, 's kérését szóló az említett oknál fogva elfogadta, csak arra kérvén, hogy a tudósítandó plebánusok neveit szólóval írásban közölje, 's ezen írást

szólónál mindenki, kinek tetszik, megtekintheti. — Egyébiránt engedelmet kérve ő es. k. főhségétől a plebánusokhoz küldött levél eredeti szerkezetének felolvasására, azt szóló jelenen felolvasá, 's kérdé: vajjon ezen levélből következtethetni-e olly szomorú eseményeket, mint millyenek a z—i tisztválasztás alkalmával történtek? Hogy e levélben a főispán említették? hiszen ezt kerülni nem lehetett: de nem is említették itt egyenesen a főispán. A mi a levélnek „sub rosa“ kifejezését illeti, melyből olly bizonyatos dolgot következtettek, felszólít mindenkit, ki a hermeneutica szabályait érti, lehet-e ezen mást érteni, mint azt, mit közönségesen mondani szoktak, t. i. hogy mindent jobbra ne üssenek. — Ha illy ártatlan levél is félremagyaráztatik, hol lesz akkor levél, melyet a nemtelen indulat ne gyanúsíthatna? Szóló becsületére állítja, hogy épen illy tartalmu levelet irt, mint a millyent felolvasott, 's midőn ezt írta, még az ilfrismusról szó sem volt, 's hogy végre több illyes tartalmu levelet nem irt. Hogy a legközelebbi esetre szóló pénzt költött volna, azt egyenes rágalomnak nyilváníttja, — szóló illyesekre soha egy garast sem költött, van neki jövedelmeit hová költöni, 's ha ellenei szereket behunyini nem akarnák, láthatnák, hogy szóló a magyaryelvnek és nemzetiségnek nem ellensége, e tekintetben bátran hivatkozik minden e tárgybéli tetteire 's irataira, 's ha szóló ellenkezőt tenne, akkor minden igaz horvától méltán megrovathatnék. Hogy Horvátország jogait egyenes, nyilvános utakon fenntartani igyekezett, azt nem tagadja, de azt tenni fogja ezután is, teszi pedig különösen azért, hogy egyházi előjárónak mindig szükség van hivei bizalmára. Azt hiszi mindig szóló, hogy Horvátország csak akkor lesz szerencsés, ha Magyarországgal nemesek egy korona, hanem a szeretet és bizalom képesai által is egybe lesz kötve, 's hogy Magyarországnak is e bizodalom javára leend. Az is mondatott még, hogy miket szóló minap itt felhozott, azok mind nem igazak, mind csak koholmányok: de erre — mond — csak azt lehet felelni: „difficile est satyram non scribere.“ Egy tanácsot ad szóló elleneinek, hogy okoknak okokkal kell felelni, nem pedig bárdolatlan kifakadásokkal. Egy van még — mond szóló — mit nem mellőzhet. Elmondatott, hogy az illekre mikről ábrándoznak, 's milly szándékokat ferralnak agyokban, 's az mondatott, hogy szóló ebben elősegíti. Ez már sok. Midőn szóló ezt olvasá, gondolkodott róla, hogy szigoru törvényes uton elégtételt sürgessen érette 's meglehet, hogy ennek még lesz helye. Egyébiránt amaz illekre ábrándozásairól szóló azt tartja, hogy azok egy beteg velőnek lehetnek ideitlen szüleményei. Végti végre beszédét, hogy a t. KK. a turmezei gróf pártolása által azon czélt, melyet elérni kívánnak, soha elérni nem fogják. — Következő szónok egy gróf és főispán: a két előtte szólókkal nem lehet azon véleményben, hogy ezen turmezei sérelem most is azon helyzetben volna, melyben először volt; mert ha lényegére nézve nem változott is, változtatott mégis rajta ezen jelenleg felolvasott z—bi nemesek folyamodása. Ebből azon körülmény tűnik ki, hogy mi a t. RRhez közelíthetünk. Ezen közeli bizalmat szül, melyre pedig az országgyűlésnek olly annyira szüksége van. Közélni akar tehát szóló most is a t. RRhez, 's ezen okból az előtte szolt m. gróf indítványát nem pártolhatja. Az van azon nemesek folyamodásában, hogy az apr. 24kei tisztválasztás után ő felségéhez folyamodtak, 's így ezen utat sem mellőzték el. A mult esetben az mondatott a FőRRk által, hogy ezen eset ő felsége elibe tartozik: tehát küldjük fel ő hozzá minden magyarázatás nélkül, írjunk fel, hogy illy megilly rendtelenségek történtek Horvátországban, 's kérjük ő felségétől ezen bajoknak orvosoltatását. Ezen indítványa által — mond szóló — sokat érhetni el. Ez által a két-tábla közti egyetértést megtörténik, megnyugtatónak a turmezei nemesek, de a mi legfőbb, megmutatók ezáltal, hogy nem az ügy iránti idegenség tartóztatta el eddig a m. FőRRket ezen sérelem pártolásától, hanem azon fontos okok, melyek minap előadattak. Ez által — mond — mi nem ismerjük még el, hogy sérelem volt volna a vál szítás, nem ismerjük el a turopolyai nemeseknek némelyek által kétségbe hozott egyenkénti szavazati jogát. De ha ezen ügynek nem is ez volna utja, menten ki benünk az, hogy mi a nemzetiségért mindent készek vagyunk megtenni. De mit is teszünk mi ez által? ollyat, mi ő felsége előtt már tudva van. Azonban — mond végre szóló — ezen horvátországi nemeseknek állásuk csakugyan nem olyan, mint más magyarországi nemeseknek, — hát nem volna nekünk szabad kérni ő felségét, hogy ezeknek sérelmeit orvosolni méltóztassék? Utána egy m. báró: Az előtte szolt m. püspök — mond szóló — beszédének 2ik részében nagyrészt önszemélyének igazolására fordította figyelmét. Igen jól látja szóló, hogy a mlgos püspök visszagondolván arra, hogy midőn az egyházi kor-

mányt Horvátországban átvette, azon ország tökéletes nyugalomban volt, 's most minő zavarok vannak ott! ezen gondolat fájdalmat szül keblében, 's minthogy érzi szülő a m. püspöknek ezen fájdalmát, 's méltányolni tudja, keserű nyilatkozata ellen most nem szól. Egy van csak, mit belőle hallgatással nem mellőzhet, 's mire csak azt mondja: valamint nehezen esett a m. urnak, midőn oly helyt vádoltatott, hol magát nem igazolhatta, úgy beszéde nehezen eshetik most azoknak is, kik innen távol vannak, kiket itt most sértett. Ha megsértve érzi magát a mlgos ur — mond szülő — a sérelem orvoslásának volt volna más törvényes útja is. Egyébiránt követve a mlgos urnak azon előbb adott tanácsát, hogy okokra okokkal kell felelni, nem pedig bárdolatlan kifakadásokkal, szól tehát most egyenesen a dologhoz. — Midőn a m. FÖRRdek minap ezen tárgyat a t. KKhoz visszautasították, két okból tették, e'öször, hogy ez a tárgy a törvényhozás útjára nem tartozik, 's másodsor, hogy az ikenetben állított tények kétségbe vonhatók: ezen fordul tehát meg minden. Felveszi azért először szülő, hogy vajjon a törvényhozás útjára tartozik-e ezen turopoljai eset? Ezen eset két szempontból vétehetik fel, vagy mint petitio, vagy mint verificationalis kérdés. Ha ezen két szempont közül valamelyikből, vagy mindkettőből felvétehetik, akkor a m. FÖRRnek első oka azonnal megszűnik. — A petitio-nalis jognak szükségén kétkedni nem lehet: de különben is itt van a szolnoki eset. A mi a verificationalis szempontot illeti: Alkotmányos ország nincs, hol a verificationalis szükségességét bizonyítani kellene: de Magyarországon még nagy lévén a scepticismus, engedjék meg — mond — a m. FÖRR, hogy megmutathassa szülő, mikép a képviselői táblára nézve szükséges a verificatio. Erre nézve két kérdést szükséges először feltenni. 1ször: a szükséges formák megtartása nélkül választott követet, ha szinte megbízólevéllel van is ellátva, lehet-e követ? 2or: Ha valamely hatóság az országgyűlésre követet nem küld, ki indítványozhatja azon hatóságnak perbeidítését? Ha ebben szólóval a m. FÖRR megegyeznek, abban sem lehet kétségük, hogy a verificatio az alsó táblára nézve szükséges. Ha pedig az első kérdésre nézve vele egyet nem értenek, akkor minden hatóság küldhet ide követeket, akármi törvénytelen uton választottakat, csak megbízóleveleik legyenek. Végre, ha a 2. §ban nem egyeznek meg vele, akkor az országgyűlés lényege meg van semmisítve. Ha tehát ezeket, miket szülő most előadott, tagadni nem lehet, akkor a turopoljai sérelem ide tartozó. Magyarországon a szokás sokféle. Egy esetet hoz elő szülő, 's kérde: nem emlékeznek-e a m. FÖRR. azon esetre, mellyel az országgyűlés 1832ben sokaig foglalkodott, midőn két hatóságnak volt bizalma ugyanazon egy követhoz. H. és T. megyék egy követet küldtek, 's a követ itt mindkét megye megbízó levelével ellátva, kívántatott, hogy mindkét megyét képviselhesse. Hát ki volt ez esetben bíró? ki ítélte el, hogy csak az egyik, például T. megyét képviselheti? ha ezen verificationalis kérdésnek ide tartozásán akkor senki sem kételkedett, úgy azon sem lehet, hogy a turopoljai sérelem, mint hasonlóan verificationalis kérdés, ide tartozó. Egy másik szokási esetet hoz ismét elő szülő; nevezhetni — mond — egy megyét, hol a választásban ollyasok történtek, hogy azon választásnak érvényességét szinte kétségbe lehetne hozni. Hát miért nem ereszkedtek ennek vizsgálatába a t. Rk.! — hiszen, ha hasonlatosság lenne e két eset közt, akkor a t. KK. ebbe is bele bocsátkoztak volna. A magyar vármegyék halhatlan testületek, de nem így a horvátországiak. A horvát követek verificatióját a horvát megyék hallgatólagos megegyezésére bízni nem lehet. A t. KK. ezen ikenetben tehát nem kívánnak mást, hanem hogy a horvát megyék olly helyzetbe tétezenek, mint a magyarországiak. Át megy most szülő már a 2k. ok vizsgálatára. hogy t. i. a t. RR. kívánsága olly tényeken alapszik-e, mellyek bizonyítva nincsenek? Kérdés: mi tények vannak itt? 1) hogy a bán ő excaja kitűzte a gyűlés határpajját, elosztatta 's 24 óra mulva ismét összehívta; 2) hogy sokan e miatt, kiknek joguk volt volna, a gyűlésben részt nem vehettek. E két tény igazsága felett — mond szülő — senki sem kételkedett, hivatkozván szülő a belgrádi püspök ő mgának 's az auraniai perjelnek a naplóban lévő kijelentésére. Hogy ezen ismét összehívása a gyűlésnek véletlenül lephette meg a turopoljai 's más nemeseket, azon — mond — csudálkozni nem lehet. Hogy sokan e gyűlésben részt nem vehettek, ezen tény az, mellyen sokan kételkedtek, nevezetesen a z. bi mgs püspök azt mondja, hogy a turopoljai nemesek ezen összehívás által ki nem zárattak a gyűlésből, mert hiszen — mond — közel laknak; de kérde szülő: vajjon csupán egyedül a távolság lehet-e oka a meg nem jelenetésnek? azt mondá továbbá az említett mlgos püspök: miként szülő a naplóból látja, mivel akkor a tanácskozásban személyesen jelen nem le-

hetett — hogy még köszönettel tartoznak a turopoljai nemesek neki 's bán ő excajának azért, hogy a dolog így történt; mert különben közölök kevesen menekhetek volna meg. Már kérde szülő, midőn a turopoljai nemesek olly veszélyben forogtak, mondhatni-e, hogy a gyűlésben részt vehettek volna? Most jön — mond szülő — a jog kérdése. Itt, úgy mond, két kérdés van. 1) vajjon Horvátországban tartományi gyűlés összehívására elég-e 24 órai határidő? 2) vajjon a turopoljai nemeseknek van-e a tartományi gyűlésben egyenként szavazati joguk? Mi az első kérdést illeti: a szülő előtt fekvő 1838ki tartományi gyűlés rendezését illető munkálzatban a gyűlés összehívására két quindená van téve, — 's így tehát 24 órai határidő nem elég. A mi pedig a másik kérdést illeti t. i. az egyes nemesek egyenkénti szavazati jogát: erre nézve engedelmet kér előre szülő, ha tudatlanul szól a dologhoz; mert szülő még a horvát pacta conventákat nem látta, a horvát municipalis jogok egy incognita quantitas, mellyek a horvát követ által minden tárgyhoz mellékelteve valamivel többet nyomnak, mint a mi okaink — mond — összesen. Az eddig hallottakból szerzett ismereteinél fogva tökéletes meggyőződése szülőnek, hogy minden nemesnek egyenkénti szavazati joga van. Birják pedig szölőt ezen meggyőződésre következő okok: 1) mert minden horvát-nak nyilatkozata 's általános megegyezése szerint az egyes nemesek minden tartományi gyűléseni tanácskozásokban személyesen részt vettek, még pedig nem csupán felkiáltással, hanem mint a püspök ő mlga állítá, egyes rövid felszólalásokkal is; 2) mert az 1806ki horvátországi választmányának véleményében az mondatik, hogy a slavnita megyék a tartományi gyűlés rendezését azért kívánták, hogy a horvátországi egyes nemesek az ő követeket ott leszavazván, követek szavazata semmibe sem vétetik; 3) a mi legfőbb, azon választmány az egyes megyéknek annyi szavazatot kíván adni, mint összesen a banális tisztviselőknek, mi hasonlóan erre mutat. De ezt igazolja magának bán ő excajának banásmódja is az egész Congregatióval. Az mondatik ugyan is, hogy a turopoljai nemesek a gyűlésen publicumnál egyéb nem voltak. Ha ez áll, miért osztatta tehát fel a gyűlést? Olly esetet szülő soha sem hallott, hogy a publicum miatt osztattatott volna fel a gyűlés, — 's így ezen tette által bán ő excaja a turopoljai nemesek szavazati jogát maga elismerte. Ezeknél fogva tehát azt tartja szülő, hogy a t. KK-nak joguk volt, 's kötelességüket tevők, midőn egy új tartományi gyűlést tartását kívánták, ezzel ők bíraskodásba nem ereszkedtek, semmit határozni nem akartak. De ha ez a turopoljai eset nem fekédnék is előttünk — mond szülő — most, ha valaha, van jelen azon pillanat, hogy a magyar országgyűlés azon módhoz nyuljon, melly egyedül a kibékítésre. A ki hazáját szereti, 's a monarchia nyugalomát kívánja, nem nézheti megindulás nélkül azon eseményeket, mellyek jelenleg Horvátországban történtek. Szülő ezen ottani eseményeket a horvátok többségének nem tulajdonítja. A horvát nemzet nem lehet — mond — nekünk ellenségünk; azon kiabálások, mellyek ellenünk a Száva partján történtek, csak egy factiosus minoritas tettei. Mikor ott illyesek történtek, mi nyugalomban nem maradhatunk, kivált mikor teljes meggyőződésünk, hogy ezeknek mi nem voltunk okai. Jól tudja szülő, hogy ezek reactionak tulajdonítottak: de nézzük, van-e Horvátországban ok visszatérésre? Horvátország a magyar alkotmány jótékonyágait élvezi, a horvátok minden hivatalainkban részt vehetnek, mindenütt az országban birtokot szerezhetnek, 's 4 millió magyar van, ki ott egy talpalattnyi földet sem bírhat; neki tehát több a joga, nekünk pedig kevesebb. Nincs tehát ok a visszatérésre. Egyébiránt — mond szülő — ideje már, hogy valahára egymással tisztába jöjünk a jogok iránt, 's erre nézve szükséges az új országgyűlés. Szülő hiszi, hogy Horvátország nem fogja tőlünk megtagadni, a mi illendő. Az előtte szölött mlgos urak indítványát el nem fogadhatja; mert ha Horvátország állapotja ollyan, mint a millyennek azt gr. Z. festette, akkor nem látja szülő indítványával ellenkezőnek, hogy az általa indítványozott pusztá felírásához, a kezünk közt lévő adatok hozzá mellékeltesse, mellyeket ő felsége különben is felkérte. — A másik indítványra nézve pedig azt tartja szülő, hogy ha a bajt előadjuk, az orvoslási módot is miért ne adhatnók elő? Ha a t. KK. által ajánlott módnál jobbat tud a mlgos indítványozó ur, vagy más akárki, hozzá áll indítványához: de ha nem tud, miért nem mondjuk ki azt, mit legjobbnak ismerünk. Az által — mond — ő felsége jogai nem sértetnek, ha kimondjuk, hogy mi ezen orvoslási módot látjuk ez esetben legjobbnak. Ha tehát a mlgos indítványozó ur jobb módot nem lát, hiszi szülő, mikép vele együtt pártolanda a t. KK. ikenetét, a mellyben kívánt orvoslási mód a horvátokat is legjobbnak megnyugtatja; mert ha mi kimondjuk, hogy csak alkotmányos uton akarjuk e-

zen bajt orvosolni, ez nevelni fogja a horvátok bizalmát. Ezeknél fogva pártolja szülő a t. RR. ikenetét egész kiterjedésében. Végeztén szülő előadását nádor ő fonsége szükségesnek látá több beszéde folytában tett állításaira észrevételeit megtenni. Így a többi között méltóztatott ő fonsége megjegyezni, hogy a verificatiót olly terjedelemben, mint az előtte szülő, a képviselői táblára nézve el nem ismerheti. A következő szónok egy m. gróf 's főispáni helyettes: Most is azt tartja szülő, mit az első e tárgybani válasziemet alkalmával, hogy ezen tárgyban az országgyűlés nem ítélhet, 's hogy kölcsönös felvilágosítás nélkül ezen itt lévő tények felirási alapul fel nem vétethetnek. Ha azt tesszük — mond — a felírásba, hogy új tartományi gyűlés hirdetése a bán ő excajának hagyassék meg, úgy ez által nem semmisítjük-e meg az elébbeni választást? Ha azt kimondjuk, hogy a tartományi gyűlésen az egyes nemeseknek szavazatuk van, akkor előre vizsgálat nélkül határozunk ezen jogra nézve. Ezeknél fogva most sem pártolhatja szülő a felírást az elébbi formában. Hanem, csakugyan kell mégis valamit tenni, 's kell a pártoskodásnak véget vetni. Az eddig tételt indítvány közöl az utóbbi szülő azért nem pártolhatja, mert ez a kedélyek lecsillapítására a mostani körülmények közt nem kielégítő, a 2dik iránt sokaknak azon kétségük lehet, hogy az a szerint szerkezendő felírás által juris publici kérdésbe fognánk bocsátkozni. Az első pedig nem tartja szülő megint kielégítőnek, hanem e kettőt egyé- sítetni kíváná; mert — ugymond — ha általánosan megemlítjük, hogy Horvátországban olly meg olly bajok történtek, miért ne említhetnők meg a specifficus esetet is. A csatolványoknak a felírásához melléklését — mond szülő — némellyek aggodalma megszüntetése végett el lehetne hagyni. Végre — mond — ha ez indítványa többséget nem nyerend, akkor, mint véleményéhez legközelebb járóhoz, a k-i főispán ő mlga indítványához csatlakozik. Utána egy m. gr. pártolva a t. Rk. ikenetét keményebb kifejezésekkel — mikért előre bocsánatot kért, szölött a tárgyhoz. Végeztén a horvátországi eseményeknek elősorolását, mellyek a z. bi tisztválasztás óta mult évi dec. 9keig berekesztőleg történtek, 's előadván: — kikben keresi ő ezen gázos eseményeknek okát, szölött magához a tárgy érdeméhez is. Itt elmondá, hogy a horvátországi nemesek egyenkénti szavazati jogát kétségbe vonni nem lehet, 's hogy ha egyszer nem éltek is ezen joggal a nemesek, még abból nem következik, hogy tehát nem bírnak vele; mert a magányos birtoki viszonyokat erre alkalmazni nem lehet. Mondá továbbá, hogy a m. fő RR. azon állítása, hogy ezen sérelem orvoslásának nem országgyűlés az útja, nem áll; mert hiszen ott van a törvénykönyvben, hogy a sérelemek az országgyűlésen orvosoltassanak, — hogy továbbá több eset van a törvényben, midőn egyesek panaszára is történtek felírások, 's most itt több százan panaszkodnak. Ezután elősorolva a horvátországi eseményeket, helyeslé a t. KK. kívánságát, hogy ezekért elégtételt kívánnak a kormánytól. Felszólítá a m. fő Rket, mint e nemzet fiait, ezen — ugymond — nemzet ügynek védelmére. Végzé pedig beszédét nádor ő fonsége hathatós közbenjárása, némelly a nemzet által mélyen tisztelt nagy kormányfőriak, 's a magyarok istenében, ki, mondá, e nemzetet annyi veszélyek közt eddig megtartotta — vetett bizalmának kijelentésével. — Ezen beszédre nádor ő fonsége több észrevételt méltóztatott tenni. Nem hagy többek közt helyben szölőnek több rendbeli kifejezéseit; figyelmezteté az iránt is a szónokot, hogy kár volt a dec. 9kei horvátországi eseményeket itt elősorolni, mellyek iránt az ott tett rendelkezések a szónok előtt tudva nincsenek. — Még két m. fő rendi tag nyilatkozott e tárgyban, az egyik az első, másik a 2dik indítvány mellett. Amaz egy m. gr. 's főispán, sajnálva, hogy a t. KK. az april. 22kei eseményekről egy oldalulag tudósítottak, helyeselve továbbá a bán ő excaja akkori eljárását, 's végre az ilir mozgalmak ellen nyilatkozva, noha e tárgyat az országgyűlés elibe tartozónak lenni el nem ismerheti, még is — monda — mivel Horvátországban a nemzetiség színe alatt csak ugyan kicsapongások történtek, pártolá az általános felírást. Imez egy m. főispán, mivel a körülményeket ezen kérdésnek előbbi tárgyalása idejéről fogva változva lennilátja jelenleg, azért pártolá a Rk. indítványát. Még sokan lévén szólni kívának, a tárgy be nem végezethetett, 's folytatását más napra halasztván nádor ő fonsége, az ülést d. u. 2 órakor elosztatta.

Januar 31. XC. orsz. ülés egyedül a m. FÖRRnél. (Kézdete d. e. 1/21061 — d. u. 1/23ig. — Tárgy: folytatása a turopoljai sérelem tárgyalásának.)

A mai ülésben szölt szónokok által semmi újabb indítvány nem történt; hanem a tegnap előadottak közül egyik által egyik, másik által másik pártoltatott. Nevezetesen Z. grófnak általános felirási indítványát h e t e n; a specialis esetekre hivatkozással készítettő felírást ja-

vasló mgos főispánét ketten; 's végre a t. KK. izenetét tizenegyen pártolák; a negyedik mellett, t. i. a két elsőbbi indítványok egyesítése mellett senkisémet nyilatkozván. A mai vitakozások, mondhatni, e táblának legingerültebb vitáit idézték elő; mert jóllehet nádor ő fensége 's a mai ülésben először felszóltat mgos báró a tanácskozást szorosán a tárgy érdemére, a verificatio és petitionalis jog száraz kérdésére kívánták átvitetni, mégis az leginkább a nemzetiség, és az az ellen működni állított illirismus kérdésének ingerült mezején forgott. (A beszédet a hely szűke miatt csak jövő számunkban közlendjük.) Mai napról nem mellőzhetünk el még egy eseményt tudatni olvasóinkkal, mely a tanácskozás vége felé nagy ingerültségre szolgált alkalmú. A tanácskozás alatt t. i. a hallgatóság közül egyes illetlen kiáltások 's a kérdésben forgó tárgy iránti rokonszenvenek zajos kinyilatkoztatásai történnén, okul szolgáltak orsz. bír. ő excjának kétébzi a végetti felszóllására, hogy szükségesnek látja e tábla rendezését, mert így tanácskozni lehetetlen. Ezen kijelentésére az utól szolt m. gróf azt nyilatkozta ki, hogy ő ezen tábla rendezését ellenzeni nem fogja, csak hogy az a t. KK. hozzájárulással történjék; mert ő ezen tábla egy főtekinetlyü tagjától minap azt hallotta, hogy tulajdonkép a mgos Országgyűlés csak egy táblából áll. Mire nádor ő fensége helyeselve országbíró ő excja kívánságát, az említett m. gróf kijelentésére azt méltóztatott válaszolni, hogy noha a két tábla egymástól tökéletesen külön nem vált ugyan, de mégis csakugyan két tábla van, 's hogy ezen táblának joga van olly dolgokban, mellyek a másikat nem érdeklik, a maga körében némi intézkedéseket tenni, 's ezt e tábla már több illy esetekben gyakorolta is. Ezen megjegyzése után nádor ő fensége a tanácskozást másnapra halasztván, a mai ülést eloszlatta.

Januar. 31-én. CLId. kerületi ülés (kezd. d. e. tízedfél órakor.)

Szentkirályi ker. jegyző felolvasván a KK. és RR. izenetét a zilahi kérelem tárgyában a m. FÖRRhez: minden változtatás nélkül helybenhagyott, bár két megyei követ legott törvényjavaslatot kívánt készíttetni a Zilah városának adandó országgyűlési szavaztjog iránt, 's az izenetet ehez képest akarta módosíttatni. — Ugyanazon kerületi jegyző a kerületek rendezésével megbízott választmány részéről jelenté, hogy a szabad kerületek rendezésének javaslata már bevégeztetvén, a szepesi XVI. városokra került a sor, mellyekre nézve a választmány javaslatot miad addig nem készíthet, míg a KK. és RR. el nem határozzák, kívánják-e az említett városokat önállólag rendeztetni, vagy a megyék köztörvényhatósága alá vetni? Általános többség az önálló rendezés mellett nyilatkozott; 's ezt pártolá azon megyének követe is, mellyben a szepesi XVI. város kebeleztve van; de mivel ezen városok egymástól szétszórva, szükségük van bizonyos kapcsolatra, melly őket egyesítse 's ezt a szepesmegyei főispánban legbiztosabban feltalálhatónak hívé; az önállás eszméjében pedig az országgyűlési szavaztjogot befoglaltnak nem tartá, mit a XVI. városnak jelen körülményei közt megadni veszélyes; mivel azok jelenleg a k. Kamra földesúri hatalma alatt vannak, mellynek évenként 18,000 pfgó ft. censust fizetnek, mihez kilencedez cime alatt 800 — 900 arany járul minden évben; kincstári tiszt teszi tisztválasztásaira a kijelölést 's így a kir. kincstár részéről azokat fogja országgyűlési követekül elválasztatni, kik neki tetszeni fognak, 's utasítást kénye szerint készíthet. Míg tehát a XVI. város magát a k. Kincstártól meg nem váltja, addig országgyűlési szavazattal nem bírhat, mert nincs reá példa hazánkban hogy földesúri hatalom alatt lévő község országgyűlési szavaztjoggal bírjon. E mellett a nevezett városok kiváltság által vétettek ki a megyei köz törvényhatóság alól, mi mindenkor sérelemnek tekinteték a megyékre nézve. Az itt előszámlált okok ellenében felhozták, hogy Magyarorszában a törvényhatósági önállás lényege az országgyűlési képviseletben 's büntető hatalomban áll. Melly helyhatóság e két joggal nem bír az nem önálló, mert az nem élvezi azon alkotmányos elv jótékonyását: „semmit rólunk nélkülünk.“ És ha 3 — 4 ezer lakossal bíró kir. városoknak megadták az országgyűlési képviselet joga, méginkább szükség azt megadni a 40,000 lakossal bíró XVI. szepesi városnak, hol sok korszerű elem rejlik, hol az eskütszéki intézet a visszacsatoláskor már fenállott. A szétosztott fekvésekből merített akadály nem gátolhatja sem önálló belrendezésüket, sem az országgyűlési szavazt megadását, a census pedig létezik a kir. városoknál is, 's ha azokra nézve nem volt akadály, itt sem lehet az; 's ha azok lefizethetik a census tökjét, lefizetheti azt a szepesi XVI. város is, a töke nagysága nem legyőzhetetlen gát. A jelentést tevő kerületi jegyző kívánatára az országgyűlési szavazt kérdése a rendezésétől elválasztaték, 's a rendező választmányra bizaték, hogy a XVI. város je-

len állapotáról körülményes ismeretet szereztvén magának, ha észszerűnek találndja készítsen javaslatot az országgyűlési szavazt iránt is. — Végre Vukovics kerületi jegyző felolvasá a főispáni eskünek az országgyűlési iratok közül kikeresett régi javaslatát, mi közirat alá bocsáttatott.

Országgyűlési rövid közlések.

Febr. 1-jén XCdik országos ülés a mgos FÖRRnél. A turpolyai sérelem már három országos ülésben forgott a tanácskozás szövegén, 's iránta eldöntő határozat mai napon sem keletkezhetett. A vitakozás ma is, mint a közelebbi két ülésben három indítvány körül forgott, melly indítványok egyike az ő felsége elibe terjesztendő fölrásban mellőzni kívánta azon turpolyai panasz megemlítését, mellynek alapja tisztába hozva nincs, 's a felirást a horvátországi általános mozgalmakra kívánta alapíttatni. A második indítvány a turpolyai sérelemnek a felírásban leendő megemlítésében, 's a turpolyai panaszlevélnek és esatolmányainak a felírás melletti felterjesztésében megegyeztet, csak az orvoslás módjáról, mellyet a KK. és RR. a horvátországi tartományi gyűlés tartásában vélnék feltalálhatónak, nem kívánt a felírásban említtet. A harmadik a KK. és RR. izenetét 's felirási javaslatát pártolá. Ezen indítványok között oszlottak meg a nyilatkozatok, mellyek között oltanottan erős megrovások sújták némelly társországi főhivatalnokokat és a kormányi eljárást. A vitakozás érdekét emelte a fő tárgygyal mellékes kapcsolatban álló verificatio 's kérelmezési jog fejtegetése. Voltak nyilatkozatok, mik a tárgytól egészen eltérve, csak személyeket érdekeltek.

Febr. 1-jén 152dik kerületi ülés a mgos FÖRRnél. Felolvasván a KK. és RR. harmadik izenetét a főrendi tábla némelly tagjainak meg nem hivatása iránt: a felolvasott izenetbe egy megyei követ előterjesztése nyomán báró Balacchly neve is beiktatott, meghívására sürgetettni rendeltetett. — Palóczy kerületi jegyző felolvasta a KK. és RR. határozatát, melly az october 12diki leirat tárgyában a magyar nyelv iránt f. e. januarius 23ról érkezett k. k. válasz következtében keletkezett, 's mellyben az october 12diki leiratról folyó 's a közelebbi érkezett k. k. válasz által nagy részben már megszüntetett sérelem az országos iratok közre fog letétetni. Ezen határozat szerkezete minden módosítás nélkül helybenhagyott. — Végre Vukovics kerületi jegyző olvasta a főispáni eskünek a mult országgyűlési irományok közül kikeresett javaslatát, melly egyikét szerkezeti észrevétel után rövidbéd alakba öntés végett a felolvasó jegyzőnek kiadatott. A főispáni eskü tárgyalása közben hivatkozás történt egy megyére 's annak főispánjára, kiknek védelmére az érdekelt megyének egyik követe magát felhíva érezvén: a hivatkozás folytában felhoztottakat ezáfolgatá. E ezáfolat erős megrovásra adott alkalmat az érdekelt megyének némelly egyénéi, különösen annak egyik követe ellen, ki az országos teremben ma jelent meg először. A megrovást a hallgatóság hatalmas zaja és tombolása követé, melly az egész gyűlés folyamában többször ismételteték.

Febr. 2kán ünnep (Gyertyaszentelő) 's így tanácskozási szünet.

Febr. 3kán országos ülés mindkét táblán. A FÖRRnél még folyvást szövegben forgott a turpolyai sérelem, 's noha már négy napot foglaltak el az e tárgyban vésett viták, még mainap sem végeztettek be. A mgos FÖRRnek a t. KK. izenetét pártoló része nem igen számolhatván többségre, a föntebb már érintett két indítvány másodikához esatlakozott, olly módosítással, hogy a bajok „örvényes uton“ orvoslása kéressék a felírásban. Jóllehet már delután 3 óra volt, a kifakadások 's visszatérések, megtámadások 's védelmek, nádor ő fensége ismételt felszóllása ellenére sem szünetek meg, 's így az ülés eloszlott, a sérelem tárgyában holnap ujjog a vitakozást folytatandó. — A t. KK. és RR. ez nap országos ülésében legelsőben is a személynoki itélőmester által felolvasaték a ker. ülés elnökségétől benyújtott ker. munkálatok közül a tegnapielőtti ker. ülésben authenticált határozat. Szót emelt azután egy horvátországi követ 's latin beszéddel, mellyet a tábla csöndesen hallgatott, előterjeszté kívánatát, miszerint az ő és követársának dec. 5 és 12kén mondott beszédek részint a napló hitelessége részint követi állásuk és küldők iránti méltányosság tekintetéből, ugy, mint azok mondatk, az országos naplóba utólag vétessenek föl. Azonban a kívánatnak sokan ellennyilatkozat, állítván, hogy ez által kijátsznák, sőt mégis semmisíttetnek a juniusi vagy illetőleg decemberelőtti határozat. Elnök ő exlja bővebb nyilatkozásra szólítá fel a KK. és RR. felolvasott határozat iránt, csak azután lehet, nyomond helye a horvátországi követek kérese megvitatásának. Utóbb a többségnek maradjonára elnök ő exlja az elfogadott határozatot végzésül kimondá. — Felszóllat Horvátország másik követe is, 's nézeteit latinul kifejtvén, elállott a föntebbi kérdés további szorgalmazásától, 's azután azokat terjeszté elő, miket a nyert utasításnál fogva nekik mint követeknek kinyilatkoztatniok tisztokban állott. — Végre a KK. és RR. a mgos FÖRRhez intézett több rendbeli izenete olvastatott fel, miről bővebben jövő alkalommal.

Külföldi hírek.

N. Britannia. Legfontosabb tárgy kétségtelenül a státusper, melly is Dublinban minden kitelhető szigorral 's pontossággal folytattatik. A főügyész többek közt azt is vadsbeszédbe szövé: hogy az ir mértékletességi ügy mintegy önkénytelenül is összefügg a repeal-mozgalmal, 's annak öntudatlanul kezére játszik; mert mit Mathew atya a legtisztább szándéktól vezéreltetve tön, mit legnemesb czélra irányzott, azt más emberek egészen más értelemben fordíták hasznokká, 's a nép együgyűségével rítul visszaéltek. Ehez esatolá az 1797ki év emlékeztetét, mikor t. i. az ir lázadás hasonló mértékleti rend-

szerral olvasztatott össze. Ezután hosszasan okoskodott az unio jogszerűsége és alapossága felett, 's kérdé: van-e a védelmezők közt jogtudós, ki e tényt érvénytelennek merné nyilatkozatni? Erre O'Connell hangos „igen“-nel válaszolt. — A főügyész beszéde további folyamában többször visszatért az 1797 és 98ki évekre, jelesül midőn a roppant gyülekezetekről részletesben szólna, mellyek egyikén több szónok ekép buzdítá a népet: mi kivivandjuk a törvényhozási elválasztást, mi nem engedendjük magunkat elnyomatni, mint 1798ban; mások pedig azt mondák: hogy a nép egytül egytül talpra kelend a repeal mellett küzdendő. Mondá továbbá a főügyész: O'Connell a roppant gyülekezetek alkalmával mindig békére és esendes szótözlásra intette pártíveit; a esend nem is zavartatott meg; de ez csak azért történt így, hogy az erő az alkalmas időpont bekövetkezteig jobban összpontosuljon; e szerint tehát a gyülekezetek nem kevésbbé törvényelleniek, noha erőszakos esendzavarásra nem vezettek. O'Connell olly helyeken gyűjté össze a népet, mellyekhez történeti emlékezők esatlakoznak, minők például: a régi ir királyok koronázása, egy egy nyert győzelem, vagy vesztett esata; utóbbiak sorában jelesül az 1798ki esatavesztés, hol az angolok szörnyen megverék az ireket, nem csekély szerepet játszik. Szemfényvesztésül többnyire valamely loyalsnak látszható czélt tüztek ki a mozgalom igazgatói: így például a királynéhoz intézendő alázatos felirást; minőt hogy fogalmazzanak, hártáztatá lön egyik gyülekezetben, de soha többé szóba sem jött. Szinte illyféle fogásokkal éltek a lázítók 1797ben is, 's az akkori biztosság tudósításából kiviláglik, hogy amaz összeesküvés főczinkosai szinte rendszerükbe foglálák a kir. katonaság elcsábítását. Az ujjoreansi hős Jacksonre is hivatkoztak gyakran, ki nem is levén gyakorlott a hadi ügyekben, az angolokat visszaverte. Így folytatván a főügyész vadsbeszédét pontonként szolt az egyesületi gyülekezetek nevezeteshjeiről, 's végül inté a juryt, hogy minden mellékérdék nélkül teljesítsék kötelességüket.

Januar 23kán már egy hete mult, hogy a státusper megindíttatott. A terhelő tanúk vallatása még egyre folyt e napon, kik jobbadán rendőrségi tisztékből, hivatalnokokból 's szolgálkából állottak, kik a repealgyülekezeteken történtek szem- és fültanúi valának. Vallomásaik leginkább egyes nyilatkozatok-, jelképek-, zászlófelirásokra vonatkoztak. A védügyészek kérdései főleg arra voltak irányozva: hogy a repeali főszónokok, jelesül O'Connell minden alkalommal a béke és esend fentartására intették a tömeget, 's hogy soha illy meeting alatt a rend és esend meg nem zavartatott; mit a tanúk igaznak vallani voltak kénytelenek. — Irják, hogy Irland alkirálya, de Grey lord súlyosan megbetegedett. Annyszor rebesgeték már a kormánytöli visszavonulását, míg végre egy véletlen eset megmentendí őt a repeal miatti aggodalmaktól.

Londonból azon szomorító hírt közlik, hogy a számos emberbarátok 's jótékony egyesületek munkálkodásának daczára az inség mégis olly igen nagy a főváros némelly népesebb és szegényektől lakott részeiben, hogy az éhenhalás iszonyait sem kerülhetik ki némellyek. Minap is találtak egy anyát halva gyermekével, kik éhen veszték el! Ezen általános nyomorhoz járul az erkölcsiség kötelkeinek szakadozása, mi legujabban főleg abban nyilvánodik, hogy rokonok rokonok ellen fordulnak bösz dühben 's alattomos ármánnyal egyiránt, ugy hogy több illyenmü gyilkolás történt utóbbi hetekben. O a nagy Anglia! a boldog Anglia!

A „M. Post“ ugy látszik, minden követelők iránt szenvedélyes pártérdekkel viseltetik. Legujabban abraunschweigi ex-herceg nyilatkozatát közli, mellyben ovást tesz azon „törvény-ellenes állapot ellen, melly az ő braunschweigi hercegségében a jelen forradalom-szülte kormány alatt létezik“, nehogy valaki azt következtesse, mintha ő ebbeli minden jagairól lemondott volna. Illy értelmü ovást már 1840ben is tön közzé az ex-herceg.

Franziország. Jan. 25kén még mindig folyt a válaszfelírás fölötti vitakozás. Kisebb érdekü tárgyakon túlhaladván Lacrosse ur a szerződések hiányos végrehajtása miatt panaszkodott. Például Mexicót emelé ki, hol a fegyveres erővel kivitt szerződési föltételeket meg nem tartják, a kereskedőket üzleteikben akadályozzák, 's a már kieszközölt kárpótlásokat nem fizetik. Illy 's hasonló ellenvetések tárgyában Guizot többször adá felvilágosításait, 's megnyugtató a kamrát. A vaspályákra nézve Larochejaquelin sajtószéri okoskodást, számok- ra alapíttat hozza fel, mondván, hogy a paris-orleansi vaspálya 40 millió franknyi tökére már 29 millió nyereséget, a roueni pedig 50 millió tökére majd 28 millió franknyi hasznót hajtott; ezen adatokat sokan képzelmijátéknak nyilatkozaták.

Januar 27én az egész felirási javaslat nagy szó-többséggel elfogadott, jelesül a legitimisták elleni pont

is nagy vita 's kétszeri szavazás után. Larochejacquelin azonnal lemondott a követségről.

Spanyolország. A béke áldott napja, úgy látszik, még sem viradt fel e szerencsétlen országnak; már ismét különböző módon nyilatkozik a nyugtalanság eleme, melynek hullámai itt örökös hánykodásban vannak. A tartományokban vakmerő vad csoportok üzik kárhözatos munkájukat, az izgatás és lázítás mindinkább nyíltabban előtűri eselszövényeit, rabló szemtelenséggel párosultan. Mondják, hogy az ayacucho-pártiak messzeterjedező összeesküvésének elágazása létezik Gibraltár, Malaga, Granada, Sevilla, 's több más város között, olyannyira, hogy hír szerint Nogueras és Iriarte vezérleteik alatt két oldalról is batorkodandnak megtámadni az országot. Leridában jan. 13-án már is a hadi törvényt kelle kihirdetni, hogy a készülöben volt zendülésnek eleje vétessék. Míg a tartományokban ily jelei mutatkoznak az újabb zavargásoknak, addig a főváros sem ment a békéltetésnek nyilvánosítását, hol is izgató falragasztványok valának több ízben olvashatók, úgy hogy a politikai főnök kénytelen volt minden, bárminemű hirdetének felragasztását, a színházak 's egyéb mulatságok napi jelentéseit kivéve, szigoron eltiltani. Ehez járul, hogy a cabinet eljárása 's működése nyilvános panaszra ad okot hírlapokban 's azokon kívül. A többek közt az 'Eco' erre nézve mondja, mikép a miniszterium balfogásai oly szembeszökők, hogy még a leghódolabb lapok sem merik azokat nyílt sisakkal védelmezni.

Olozogat illetőleg az 'Eco' ily megjegyzést tesz: Gonzalez Bravo ur, a híres kir. rendelvény szerzője vagy nem akarta, vagy képes nem volt Olozaga ur személyes bátorságát ótalmazni, kinek élte még a congressus palotájában is veszélyeztetve volt. Barájtjai kéréseinek engedvén elvonult az alattomos fondorkodások elől, nem azért, hogy idegen országban vétkére leplet vonjon, mikép ezt némelly lapok híresztelék, 's azért sem, hogy a cortes jogszerű bíraskodását kikerülje, hanem hogy oly catastrophiát távoztasson el, melyre minden áron törekedtek, csak hogy a botrányos pert elfojthassák. Ezen érdeműs spanyolnak vigasztalására szolgálhat a részvét, melyt minden ellentérvékek daczára tanusítottak íranta rokonérzelmű hontársai a választások alkalmával.

Helvezia. Fontos újságul közöltetik, hogy a genfi nagytanács az eskütszökek létesítését határozta 85 szóval 56 ellenében. Annál nagyobb feszültséggel várják e határozat sikerét, minthogy az eskütszökekre nézve ez az első kísérlet Helveziaiban, 's eddiggelé majd minden vidék más módon választott, de állandó bíróságokkal bír.

Poroszország. Német lapok igen érdekes leírását adják a Berlii iparegyesület ünnepélyének, melyen a multévi működés szüleményei és kitett tárgyai igen rendezetes tüneményül szolgáltak. Ezen egyesület már 24 év óta áll fenn, 's jelenleg 332 berlii 's 640 küllagot számlál. — Ebből láthatni, hogy tagok száma tekintetében honi iparegyesületünk nem áll mostohán a berliihez képest. De a berlii iparegyesület már 36 ezer tallért kövepézt kereset magának, azonkívül pedig örökülés következtében mintegy 120 ezer tallérnyi összeggel bír. Nevezetes az egyesületnek azon sajátneű kezelése, miszerint a felsőbb rangúak közöl magokat mesterségre szánó egyéneknek 300 tallérnyi évi szorgalomdíjt és szabad oktatást ad; azonfelül tartatnak népszerű tan-felolvasások; — ilyenek már nálunk is megkezdettek.

Oroszország. 1839ben megjelent ukáz szerint minden kóbor cigányesaládoknak bizonyos lakhelyekre kelle telepíteni; az óta már 8000 ily egyénnél több nyert állandó lakhelyet 's életmódot koronai jószágokon. Ez Oroszországban történik, 's mi még is mindig azt mondjuk: nem lehet; holott már egyes példák köztünk is léteznek, hogy lehet állandó foglalatossághoz, földműveléshez kötni a cigányt is.

Görögország. Nagy mozgalmat okozott Kolokotronis váratlan visszatérése. Sokan azt hitték, hogy ő és pártja ideiglenes száműzetése okozón boszut készül állani, de minddeddig semmi ilyesnek jelensége nem mutatkozott, mi különben is Kolokotronis jelleménél fogva nem igen valószínű. Rigas Palamides pártja folyvást igen radical szellemben nyilatkozik, 's minden felé lövöldözi nyilat, mindamelllett e párt, valamint egyáltalában az egész ellenzék napról napra gyöngül; mi leginkább abból tünik ki, hogy a felirás 175 szóval 11 ellenében fogadtatott el.

Montenegro. A vladika egészen váratlanul indult utra 's pedig Bécsbe. Ez utazás egyik fő céljául mondják diplomatikai közbenjárás megkísértését a fegyveres erővel vissza nem szerezhető Vranina és Lessandria szigetek visszanyerhetése iránt. Azonfelül gyanítják, hogy a Bécsben levő orosz követséggel az Oroszországtól kapni szokott évenkénti segélypénzek szaporítása, 's a Kaukaszba szállítandó néhány ezer montenegroi harcos ifju iránt akar értekezni.

Törökország. Az orosz diplomácia aligha kis perbe nem keveredik a divannal, 's pedig — leányperbe. Minap nagyszámu rabnóket szállítottak Konstantinápolyba Cserkeszföldről, 's pedig némellyek közülök oly vidékekre valók, melyek orosz birtokhoz tartoznak; de különben is ellenkezik a cserkesz rabokkali kereskedés a drinápolyi békekötés ez iránti pontjaival; 's a trapezunti pasa még sem áll ily kereskedést tűzni. Jelen esetben már az által is kényesebbé válik a kérdés, mert a rabnók legnagyobb része a zultán háremébe vala szánya.

Északamerikai egyesült státusok. Legjelentékenyebb hírlök közlik a lapok, hogy az adósság-fizetéstől inkább irtózkodó státusok némellyeiben szelidülni kezd a hangulat, oly emberek is nyilvánosan kárhözotvatn 's mintegy tanácsokról legyalázván a repudiatio azaz, az adósság el nem ismerés elvét, kik ezelőtt nem épenjeles oldalukról ismertették meg magokat. E hangulati szelidülés különösen Pennsylvaniára értendő, melyről egy amerikai levelező azt jegyzi meg: mikép ő tökéletesen meg van győződve, hogy e státus kifizetendő adósságait, de mikor? az iránt nem merne jóslatot mondani. Boldog kilátás a hitelezőknek, ha kegyelemnek kell tartaniok az adósnak ama nagylelkű elszánását, hogy csakugyan fog fizetni, majd — valaha. Ugy tetszik, mintha ilyféle példákat nem kellene épen a messze Amerikában keresnünk!

Titoknokki jelentés a Kisfaludy-társaság 1843/44-iki munkálatairól, 's pénztára mibenlétéről. *)

I. A Kisfaludy-társaság, mint magyar szépirodalmi intézet, a mult évben is szíves örömmel igyekezett céljainak megfelelni. Munkásságát egy irányza, hogy míg egyfelől a folyó élet és izlés szükségait, a nagy közönség igényeit tartaná figyelembe, másfelől a szépműtant, mely inkább a szép és lényeges törvényeit fejtegeti, 's a szépirodalomra készülök vezetésére, 's izlésének művelésére szolgál, se felejtse ki munkássága napirendéből. — Elsőre nézve egy állandó bizottság van kinevezve a társaság kebeléből, melynek tiszte a Külföldi Regénytár számára művek és fordítók választása, szoval: az egésze felügyelés; másodikká nézve a felolvt évben különös szeretettel fordult a társaság a világg legújabb és legköltöbbs nemzetének, a hellennek irodalmára felé, míg jutalom-íratat és egyéb tagtársi munkálatok által mindig a hazai szükséglet veszi szemügybe. 's ennek hiányait igyekszik pótolgatni. — A kedvező sikerrel megkezdett szépműtani írókhoz Plato Hippias Majorja és Quintilian, vannak kiszemelve. Székács József pedig Plato Ionának fordításával örvendeztet meg a társaságot. Henszelmann Imre újonnan választott tag egy a hellen dramaturgiáról szóló, 's körülbelül 20 ívre menő eredeti, vizsgálódó munkájával köszöntött be, mely az Evlapok VI kötetében fog megjelenni. Szabó István, az Odyssea fordítója, miután Aesop meséit adá nyelvkönnök, még Isoerates három parainesisét, mint a classica literatura remekait, plántálta által. megjelenendöket a hellen könyvtár 24. kötetében. A második kötet számára, a görög anthologia lefordítására is tetettek lépések. — Szabó István székfoglaló értekezése a hellen és magyar prósat állítja egymás ellenébe 's éles észrevelő tehetséget tanusítván, igyekszik párhuzamot vonni néhány hellen és magyar prósa-író között. — Schedel F. a műfordítás elveiről tartó vizsgáló értekezést, 's azt, hogy annál hozzáférhetőbb legyen a társaság tagjain kívül a nagy közönségnek is, nyomtatásban adá, oly ezéllal, hogy minden ahoz értőtől szívesen fogad helyeslést, vagy gáncsolat, felvilágosítást vagy pótléket, az ismeretek és izlés terjesztésének ime nagy esatornája. A műfordítások felől akarván tisztába hozni fogalmakat. Majd Erdélyi János tartó felolvasást a magyar népdalköltészetéről, 's figyelmet gerjesztvén azoknak szándékolt gyűjtése által, a társaság szívesen vallá magának ez ügyet, mint az ajakról ajakra menő poesisnek, az énekben élő költészetnek megismerésére legcélszerűsbat, e részben teendő lépéseit az egyetemes magyar népköltészetre kíváná kiterjeszteni; 's felszólításokat határoza különösen is egyesekhez, de általánosan is újságok által minden ahoz értőhöz. Egyesek közül Józsika Miklós b. és Döbrentei G. K. tanácsos és akadémiai r. tag igérték hathatós segédkezeket. Gara János. A magyar írók és irodalom Pesten, ötven év előtt és most" című alatti irodalom-történeti hü és jellemző föstést, és vázlatokat íra, mely a jelen órában fel fog olvastatni. Szontagh G. A művészet kuforrásai, elemei, kellekei és viszonyairól az élethez, mintegy gyakorlati szempontból íra, világos, derült színben tüntetvén elő a költészet végeztélját, mely szinte a mai ünnepélyen fog olvastatni. — Józsika Miklós b. költői munkásságot fejte ki Tündérvár című novellájával, képeket állítván elő a multból; e dolgozat is a jelen óra figyelmét igényli. Schedel F. eszméket közöl a magyar verstan átalakításához, vizsgálódásait után új adatokat 's tanulságokat emelvén ki, szinte még a folyó ünnepély alatt; — ugyanesak ő pótlék-adatokat gyűjte a római mértéken írt régibb magyar költők ismeretéhez, ez által is bővíté irodalmunk történetét. — Kellő figyelmet fordított a társaság a színeszetre is, 's e végett Goethe Schauspielkunst című munkája kiszemelve, mely már csak a szükséges alkalmazást várja, egyébiránt kész Bajza József tagtársas fordítása szerint. — A társaságnak mult-évi nyomtatványai következendők: A Külföldi Regénytár V—XXI-ig folyó füzetekben folytatta 's folytatja. Eszközle Kisfaludy K. munkáinak negyedik kiadását ezeket íj. Kilián. amazokat Hartleben könyvtáros által. A 'Nemzeti Könyvtár' második folyamát is is megindította, melyből már három füzet, Kármán Józsefnek, a korán elhunyt jelesnek írsával, Fanni hagyományai-

*) Felolvasatott a Kisfaludy-társaságnak f. évi febr. 2-án t. Pest-megyé nagyobb teremében tartott közülésén. Szerk.

val és Csokonai munkáinak egy részével, világ előtt van. Kiadá végre a társaság Eggenberger J. könyvtáros által Evlapjai IV kötetét, 's arra, mint történeti 's a keblebeli mozgalmak élő tanúság-levelére egész szerénységgel, de némi önértettel is batorodik hivatkozni. — Költ Pesten, febr. 2. 1844. Erdélyi János titoknok.

II. Jelentés a 1843/44-iki jutalomkérdésről. A társaság által kihirdetett ezen jutalomkérdésre: „Előre boesátván, mik legyenek az ugynevezett új francia (komoly) dráma jellemző tulajdonai; mutattassék ki, milly viszonyban áll a drámai világirodalom egyéb kitünöbbs irányaihoz; mik annak egy felől követésre, másfelől kerülésre intó oldalai; mely irány az, melyet mind a belső becsét, mind a színi hatást tekintve — színiköltöknök követni kell." a kitűzött határnapig egyetlen pályamű érkezett. Nem lehetvén többé szó a felől, vajjon a jutalom kiadásának-e vagy ne, minthogy a társaság alapszabályai azt mindenkor kiadatni rendelik, bírálók véleménye egyedül arról tön tudósítást, kinyomassék-e vagy ne. a kézirat; miért azt kelle tekintetbe venniök: dramaturgiánk, mint jelenleg áll, fog-e nyerni általa, 's fognak-e nyerni drámaköltöknök? Előszámlálván pontul pontra részveveteleiket a bírálók igyekeztek a pályáirat fény- és árnyoldalait egyaránt kitüntetni, 's bár örömmel vetek észre élesemű megjegyzéseket, de találtak igen is afféle gyöngökre, melyek az író elárlóják, hogy a szemlélődést mód nélkül szereti, 's azonnal sikamlík pedig, mihelyt a tapintat által biztosítható gyakorlat mezejére lép, melyt hiány mellett az éles szemlélődés csak egyoldalúság, minek az élet hasznát nem veheti; mind e mellett az iles tanácsosnak látván ha ez kinyomatik, mint-ha semmiesem, a kézirat kinyomatását elhatároza ugyan, de oly föltétel alatt, hogy az szerzőjének kijavítás végett viszaadassék, mi, nem levén több pályázó, senki másnak ellenére nem lehet, 's még egyszer vétessék bírálat, 's csak ekkor boesátassék sajtó alá. — Ezen költői feladatra: „Kívánatik egy valamely emberi szenvedélyt előállító 's az életre nézve fontos igazságokkal átszőtt tanköltevény; melyben a tárgy ne csak a külső (kötött) hanem a belső (költői) alak szépségével is képelemhez és kedélyhez szölozlag adatik elő." 19 pályamű érkezett. A bírálók az ideit versenyt általánvéve kevés sikerünök találtak; mindazáltal egyező véleményök szerint a IV. VI. VII. X. számúak és így mindössze négy látszott figyelemre érdemesnek, kettő pedig u. m. a VIII. és XVI. számú egymásnak méltó versenytársai 's épen ez által némi huzamosb fontolgatásnak lönök tárgyai; a VIII. számú „Az életből" ajánlá különösen költői ereje, míg a másikat, a XVI-kat „Féltés" című alatt feladatához hűsége, tárgyához mintegy tapadása, végre a tanköltevényi forma határozottsága, oda emelék, hogy ennek iteltetnék a jutalom; a VIII-dik számú pedig „az életből" dicséretre tartott érdemesnek; Kisfaludy K. munkáiból egy emlék-példánnyal megtszítetteti, 's a közölesen felolvasatni rendeltetett. — Felbontatván az ekép eldöntött sorsu pályamunkákra hivatkozó jelígs levelkék, kitünt, hogy az aesthetica pályáirat szerzője „Müller Godofred" köz és váltó ügyvéd 's törv. dra. Pesten. — Felolvasatva a XVI. számú költevény jelígs levelkéje, abból e név vala olvasható: „Ney Ferencz." — A VIII. számú pályáirat szerzőjeül pedig e név tünt elő: „Tárkányi Béla. Egerben." — A többi jelígs levelkék felbontatlanul elégettettek, a kéziratok a társaság levéltárába tetettek, kivéven a későn érkezettek, melyek szerzők által a társaság titoknokától minden órán viszakaphatók.

III. Jelentés az újonnan kitűzött jutalom-kérdésekről. Szépműtani kérdés: „Adassék elő, millyeneken kellene a korszerű eposnak lennie? A gépek (ugynevezett machinák) használhatók-e vagy milly módosítással? 's ha épen nem, mi lehetne azok pótléka, hogy nagyszerűsége, melyel a regényen fölül áll az epos, korszerűsége mellett is fentarthatassa?" — Jutalma 15 darab arany. — Szépműi feladás. „Kívánatik a magyar történetekből vett valamely szakasz vagy jelenet prósaí leírása, melyben a tények hitelessége mellett a művészi előadásra legyen fő figyelem." Jutalma 15 darab arany. — Mind a két rendbeli pályamunkák beküldésének változhatlan határideje f. évi nov. 20-ka, mikor azokat névretjő jelígs levelkék kíséretében a társaság titoknoka veszi át. — Költ Pesten febr. 2. 1844. Erdélyi János titoknok.

IV. Jelentés a pénztár állapotjáról febr. 2. 1844.

A) Töke, pengőben: 1) Az alapítóké, mely száztól hatával kamatoz 1790 frt; 2) Kovács Mátyás egri kanonok alapítványa 100 frt; 3) Czambert János „Ügyes selyemtenyész-töjéből" 10 frt; 4) Viola József moldvai fejedelmi orvos alapítványa 70 frt; 5) Schedel Ferencz alapítványa 50 frt; 6) Fogarasi Jánosé 50 frt; 7) Lukács Móriczé 50 frt; 8) Trefort Agostoné 50 frt; 9) Kis Lajosné, szül. Mészáros Máriáé 50 frt; 10) Zichy Domokos gr. rosznyai püspöke 50 frt; 11) Andrassy Györgyné, sz. gr. Königsberg Franciskáé 50 frt; 12) gr. Andrassy Györgyé 50 frt; 13) id. Schedius Lajosé 50 frt; 14) Szemere Pálé 50 frt; 15) Rákóczy János, pest-megyei alügyészé 50 frt; 16) gr. Batthyány Kázméré 50 frt; 17) Névtelené 50 frt; 18) Bloch Móriczé 50 frt; 19) b. Podmaniczky Fridriké 50 frt; 20) b. Podmaniczky Arminé 50 frt; 21) Pesti színészeké 50 frt; 22) Gévay Antalé 50 frt; 23) Kiss Károlyé 50 frt; 24) Sopronymegyéé 50 frt; 25) Miesky Zsigmondé 50 frt; 26) gr. Erdődy Kajetané 50 frt; 27) Szöloly Jánosé 50 frt; 28) Péchy Józsefé 50 frt; 29) Debreczeni polgári Casinóé 50 frt; 30) Nagy Károlyé 50 frt. Összeg 3270 forint.

B) Bevételek. 1) Pénztármaradék 1843. febr. 6-dikáról 1 arany és 211 frt 18 1/2 kr pengőben. 2) Kamatokból 160 frt 17 kr. 3) Pártoló tagok segédpénzeiből és adományokból: (1) gr. Dessewffy Virginia 4 frt; 2) Thober Lajos 4 frt; 3) Boronkay, szül. Vass Klára 4 frt; 4) Richter Aloiz 4 frt; 5) Szirmay, szül. Szulyowszky Teréz 4 frt; 6) Forster, szül. Rutkay Sarolta 4 frt; 7) Székács Józsefné 4 frt; 8) Czuczor Gergely 4 frt; 9) Rutkay Emil 4 frt; 10) Hunfalvy 4 frt; 11) Fábán Gábor 4 frt; 12) Király Antal 4 frt; 13) Verbathay Márton 4 frt; 14) Nagy Mihály 4 frt; 15) Sántha Mária 4 frt; 16) Pintér Ferencz 4 frt; 17) Lugossy József 4 frt; 18)

Vass József 4 frt; 19) Majthényi szül. Bartakovicsné (3 évre) 12 frt; 20) Pápai casino 4 frt; 21) Forintos János 4 frt; 22) Vermes Illyés 4 frt; 23) Kiss Emilia 2 frt. Összesen 98 frt. — 4) Lefizetett alapítványokból 100 frt. — 5) Kiadott könyvek: 1) jutalmazások és tiszteletdíjakra 177 frt; 2) a Takarékpénztárba kamatozás végett 100 frt; 3) nyomtatásokra és kötésre 144 frt 24 krt; 4) elegyekre 13 frt 47 kr. Összesen: 435 frt 11 kr. D) Pénztármaradék: 1) Készpénzben 1 arany és 287 fr. 24 1/2 kr. 2) Segédpénzi és kamattartozékban 48 frt. Összesen: 335 fr. 24 1/2 kr pengőben és 1 arany. — Pesten a társaságnak febr. 2kán tartott üléséből. Schedel Ferencz m. k. igazgató; Erdélyi János titoknok.

Hírlapi kalászkok.

Pesti Hírlap (323.) Vezércikkében „Lássunk dolgozhoz” cím alatt maga szerkesztő ur értekezik, 's nem

helyeslő gróf Széchenyi Istvánnak azon nézetét, hogy a telekdíjas terv előbb elvileg fogadtassék el, azután pedig a részletes alkalmazás miképen kidolgozása országos választmányra bírássék; nem helyeslő azt is, miszerint indítványoztatott, hogy a nyilvánosság orgánjai által a szájhazafiak a tett-hazafiaktól elkülönültsenek, fölszólít mindenkit azonnali tette és dologra, igérvén részéről, hogy ott a hol szava van, a legelső alkalommal, minden haladék nélkül indítványozni fogja a telekdíjas tervnek elfogadását, 's azon leendő, hogy iránta határozatot provocaljon.

Jelenkor (10.) Irányezikkében „Fertőmelléki” értekezik illy cím alatt: „Szerény javaslat nemesi hitelünk ügyében.” Értekező a magyar nemesi rend fűntartására oly igen üdvös sőt szükséges ösiseg institutiójának eltörlesztését és a nemesi birtoknak minden megszorítás nélkül nemtelenek úgy mint nemesek közötti szabad forgásba boosztatását kárholtatja; 's megmutatni ügyekszik, hogy a nemesi rend hitelének megszerzése tekintetéből az ösise-

get nem eltörteni, hanem csak korlátozni szükséges. Ezen korlátozás főpontjait következőkben helyezi: 1) Az örökös fölvállás érvényessége eseteinek világos törvény általi meghatározatában. 2) A zálogos fölvállásokban az előveszi jog teljes eltörlesztésében. 3) A most minden percében visszaváltható bírói zálog bizonyos időig vissza nem válthatóságában.

Nemzeti újság (10. sz.) Korunk ügyeiben Beke Kr. „Szükségtelen kérdések szükséges megfajtése” cím alatt, Csiki Emmanuel urnak a Nemzeti Újság 3dik számában közölt azon nyilatkozatát ezáfolja, mintha a sőt a harminczado' postákat, fiscalitásokat, koronai és kamrai jószágokat, érezbányákat a megürrült püspökségek jövedelmeit 'sat. a nemesség jelelte volna ki a kormányának, a királyi udvar díszes kirtására 's a kormányzati költségek hordozására.

Szerkesztő: Szevény József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

966. A Jász és Kún-kerület jelentése szerint, Halas városa tanácsa javaiban megfoglyatkozott helybeli lakos Bazsa János hitelzői csődületére 1844. évi martius 15dik napját tüzte ki; pergondokká ifj. Baky József ügyvédet, tömegdondokká pedig Thorma Imre tanácsnokot nevezvén ki. Költ boldogasszonyhó 9én 1844.

44783. Pest városa tanácsa jelentése szerint, Fuchs Sámuel helybeli szalagáros hitelzőinek csődületére 1844. évi martius 11ik napja tüzetett ki határidőül, 's tömegdondokká Strisz Ferencz, pergondokká pedig Primayer János hites ügyvéd nevezettek. Költ karácsonhó 12. 1843.

46414. Pozsony városa tanácsának felirása szerint, Schmid Antal kebelbéli könyvnyomató és neje Teréz hitelzői csődületének határnapja 1844. évi martius 18ra tüzetvén ki, pergondviselőül Schaezcl Endre tisztí alügyész nevezetett. Költ karácsonhó 27én 1843.

2756. Pest városa tanácsának felirása szerint, eladósult ifjabb Hoeffler Ferencz épületi-fakereskedő hitelzői csődületének határnapja 1844. évi martius 18ra tüzetvén ki, pergondnokul Keeskés Ödön hites ügyvéd, tömegdondnokul pedig Szendeffy János nevezettek. Költ boldogasszonyhó 23án 1844.

1800. Temes vármegye törvényszékének felirása szerint, megszökött Stummer Ignác szinészeti uradalmi volt kasznár ellen csödpert indítatott, 's a hitelzők megjelenésére f. évi martius 14ik napja határidőül tüzetvén ki, ideigleni tömegdondnoknak Balya Imre megyebeli termék-biztos, perügyelőnek pedig Küttel Károly tisztí alügyész nevezetett. Költ boldogasszonyhó 23án 1844.

Csödszünetés.

2757. Pest városa tanácsának jelentése szerint, Prix Antal helybeli kereskedő hitelzőivel barátságosan meg egyezvén, az ellene rendelt csödpert megszünetett. Költ boldogasszonyhó 23án 1844.

Fejér-adoslevél iránti hirdetés.

2468. Bihar vármegye Fráter Albert és Saarossy Mihály közbirtokos ellen 1829. évben 285. sz. alatt betáblázott 1000 fról kiadott fejér adóslevélnek előmutatására 's illetőleg kitáblázatására, miután az ismeretlen hitelzőnek fizetést bizonyító nyugtatónya elő nem mutathatott, 1843ik évi december 14ől számitadó egy évi kitűzött határidőt országszerte kihirdettetni kérvén, az körszerte kihirdetteték. Költ boldogasszonyhó 16án 1844.

Köteleztvény-szemmisítési hirdetés.

3194. Szeged városa tanácsa Kis-Szücs István és neje Kormányos Teréz folyamodásuk következtében, egy 393 fról kiadott 's a mondott folyamodók ellen Bezdány Ferencz részére még 1828. évben betáblázott, és kifizetés után eltevett köteleztvénynek megsemmisítését országszerte kihirdettetni kérvén, a körülírt köteleztvénynek megsemmisítése közhírré tétetik. Költ boldogasszonyhó 23án 1844.

(*24) Wagner József műárosnál (Pesten, a szervitáren) ujonan megjelent: Mezel virágok, öt nemzeti dal éneklésre zongora-kísérettel, Thern K.-tól. Az álom, Hunyady László: új dalműből, a 4ik felvonáshoz, szerző 's zongorához alkalmazá Erkel F. a nemzeti színház karmestere. 2—3

(*27) Árlejtési hirdetmény. 1—3 Tettes pestmegyei szolgák számára 3 évre kivántató 1286 1/2 rőf búzavirágzinü, 's 800 rőf fehér posztó mennyiség szállítására nézve, itten a megyeház kisebb teremben tartandó árlejtésre, folyó évi martius 17dik napjának regg. 10 órája; — 's a megyeház szükségére egy évre kivántató mintegy 32 mázsa jóféle repezeolaj hasonló árlejtésére az nap délelőtti 11 órája tüzetik ki, oly hozzáadással: miszerint a vállalkozók, a szállítási feltételeket, 's szállítandó ezen tárgyaknak mintáit, e nemes megye udvari kapitányi hivatalánál addig is megtekinthessék. Költ Pesten, januar 14én 1844.

(*17) Birói árverés. 3*3 Nemes Pestmegyében helyezett Tetei pusztabeli közbirtokos nemes Lovas Imre birói végrehajtás következtében lefoglalt azon pusztabeli szőlejből 2 pászta szőleje, 's ha még a végrehajtási öszveg kiegészítésére több kivántatnék is, valamint számos szarvas marhái 3 igaz lovai, szekere, 's más egyéb ingóságai f. évi martius 5ik napján reggeli órákban, a helyszínen a legtöbbet igérőknek — árrok azonnali lefizetésé mellett — kotyavetyén fogznak eladatni; — mellyre a venni szándékozók illően meghivatnak. Költ Pesten januar 10kén 1844. Modrovich Nep. János tettes Pestmegye főszbirája mint végrehajtó.

(*16) Zálogba- vagy haszonbérbeadási hirdetmény. Bihar megyének sárréti járásában fekvő Kovács névű pusztában egy árva jószága urai lakházzal a Beretyó folyam partján pincze, magtár, mindenféle ló-és marha-istállókkal 80 darab marhára, több nagy színnel és aklokkal ellátott udvartelek, mellyben szőlős, veteményes, és löherés kert is van, eselédnek való lakházzal, 25 köböl öszibúza vetéssel, 585 hold, árokkal körülvett tagos birtok, királyi kisebb haszonvéttel, valamint ugyan ezen határban levő szintén azon árvai tömeghez tartozó másik tagos birtok egy pásztornak szükséges 3 szobájú lakházzal, 85 és 1/2 hold birtok fog árverés utján a többet igérőknek 200 pengő forint bánompénz letétele mellett nevezett Pusztá-Kovácsiban 6 évre, f. 1844dik év martius 11dik napján délelőtti 9 órákor haszonbérbe adatni. Ugyanazon árvának jószága Bihar megyének szalontai járásában F. Győrös helységben, urai lakház 5 szobára, pincze, magtár, mindenféle ló-és marhaistállók, sertés kotteczekkel, eselédlakhelyvel, pálinkaházzal, színnel, aklokkal, zöldséges és gyümölcsös-kerttel ellátott telek, melly áll 30 holdból; szántóföld 101 és 1/2 hold, mellyből 15 köböl öszbuzával van bevetve, kaszáló 29 hold, erdő pedig 421 hold. Fekete-Főt helységben belső telek 4 1/2; szántóföld 13, kaszáló 73 hold. Kávod helységben belső telek 644 ö; szántóföld 3, kaszáló 6 hold, valamint ezen három helységben a királyi haszonvételek, 52 jobbágy füstpénzzel és 2077 gyalog napszámmal. Pusztá-Dalmon. Szántóföld 101, kaszáló 6, erdő 661 hold, valamint Pusztá-Gyarakon is két szobájú lakházzal, 's mintegy 400 holdnyi részint szántó, részint kaszáló, de nagyobb részben erdőbeli birtokkal. f. 1844ik év martius 18án F.-Győrösön 20 évre készpénzért zálogba fog adatni. Adig is bővebben értekezhetni P.-Kovácsiban gyamatya Nadányi Károly, N. Váradon pedig tisztí ügyész Molnár Ferencz urnaknál. Egyébiránt, ha a fent kitétt időben a zálogbaadás nem sikerülne, ugyanazon jószág a fenirt napon árverés utján haszonbérbe leszen adandó, megjegyezvén, hogy a most utóbb megnevezett 3 helység, és 2 puszták egymással határosak. Költ V. Olasziban januar 16kán 1844.

(*22) Hirdetés. 3—3 A nmgu magy. kir. Helytartótanács kegyes rendeléséből közhírré tétetik, hogy f. évi februar 19én azaz tizenkilencedik napján, reggeli 10 órákor, az egyházi értekez tartozó, tek. ns Baranyamegyében keblezett Vaiszlói uradalomban, u. m. Hidvégh's Paprád helységében, ujonan felépítendő két vendégfogadó kocszi-színekkel 's istállókkal együtt, melly egyes építésekre 899 fr. 54 1/10 kr. pengőben, öszvesen tehát 1799 ft 48 3/4 kr. pengőben felsőbb helyen kegyesen megrendelve van, minden épültre nézve külön leszállítási árverés, a tisztartói íroszobában, hol a tervek is megtekinthetők, tartatni fog, mire nézve a leszállítási árverésre megjelenni szándékozók 10 p.ft bánatpénzzel ellátva ezenel meghivatnak. Költ Vaiszlón az 1844. jan. 23.

(*25) Haszonbéri hirdetés. 2—3 Ns Baranyamegyében létező kir. alap. pécsvárad kerület versendi uradalma részéről közhírré tétetik, miszerint 1844ik év oct. 1-ső napjátul számitadó három egymásután folyó évre, a kir. javadalmak, 1844dik évi martius 11én tartandó árverés utján, a legtöbbet igérőknek, bérbe adandók: u. m. 1) Versenden „koresma” husvágási, saját szeszes italait kimérési joggal, és pálinkaüstbérhaszonnal öszveköve. 2) Szaikon az országtutáni. Vendégfogadó husvágási, saját szeszes ital-kimérhetési joggal, és pálinkaüstbér-haszonnal egyetemben. 3) Szaikon igen kedvező helyeni „Csárda”, saját szeszes italai mérésével. 4) Babarozon az országtut-melletti „Koresma” saját szeszes ital-kimérési joggal, és pálinkaüstbér-haszonnal. 5) Kis-Nyáradon bor-áruhási jog, saját szeszes italai mérésével, és üstbér-haszonnal. 6) Liptodon „boráruhási jog” saját szeszes italai mérésével és pálinkaüstbér-haszonnal. 7) Marázán „boráruhási jog” saját szeszes italai kimérésével, és pálinkaüstbér-haszonnal. 8) Kémenden „boráruhási jog” saját szeszes italai mérésével, és pálinkaüstbér-haszonnal. 9) Szederkényben az országtut-melletti „Vendégfogadó” husvágási, saját szeszesital-kimérési joggal, és pálinkaüstbér-haszonnal.

(*26) Áresőkentési hirdetés. 2—3 246. A Duna és Dráva folyók 1844dik évben eszközlendő tisztítására szükséges mintegy 130 mázsa kötelek készítése 's beszálltatása végett f. évi januar 4ikén tartott áresőkentés felsőbb helyen helyben nem hagyatván, a nmlságu m. kir. Helytartótanács f. é. januar 23án 3833. sz. alatt költ rendeleténel fogva a kir. építési főigazgatóság részéről az újabb áresőkentés határnapja f. é. februar 12re kijelölteik. A szerződésre hajlandók, kik egyszersmind 300 ft p.p. bánatpénzt (melly az áresőkentés bevezetésével meghatározandó biztosíték fejében beszámíttatik) készpénzben letenni képesek, az említett napon regg. 9 óráig a kir. építési főigazgatóság épületeiben megjelenésre azon megjegyzéssel felszólíttatnak, hogy a biztosíték akár kamatos statuspapirosok, akár házakra vagy telkekre törvényes időmban szerkezett bizonyítványok által kicsereleltethetik. A szerződési feltételek az áresőkentés napján nyilvánosan felolvastatnak, mellyek addig is a kir. építési főigazgatóságnál hivatalos órákon naponként megtekinthetők. A kir. építési főigazgatóság által. Budán januar 31én 1844.

(*23) Pestmegyében Kalocsához 's a Dunához félóránnyira egy helységnek 2/3töd része lakházzal, gazdasági épületekkel, három dunai malommal, és egy pusztai részirtokkal együtt f. évi Szent-György naptól kezdve több évre haszonbérbe adatik. — Bővebben értekezhetni akár személyesen, akár bérmentes levelek által Pesten az országtut-2dik szám alatti Vigyázó-házban Kozicz Sándor táblai ügyvéddel. 3—3

Előfizetési figyelmeztetés.

Kötelességünknek ismerjük bizodalmasan felszólítani a t. cz. olv. közönséget, hogy kik lapunk 1844dik évi folyamára még előfizetni szándékoznak, eziránt intézkedni sziveskedjenek. Kérjük czimzettöknek — a lak- és utolsó postahely pontos kütelevél együtt — beküldetését, hogy az újságborítékon minden hiba vagy tévedés mellőzethessék. — Az előfizetési díj postán-küldetéssel félévre 5 pengő forint; Budapestre házhozhordással félévre 5 pengő forint. — Lapunkra az előfizetések elfogadtnak nálunk a szerkesztő-hivatalnál (Uri utcában Horvátház, 45. sz. a.) Külsőtartományokba járatandó példányok iránt ezélszerűleg egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni. A „Világ” szerkesztősége.

Gabona-ár váltó garasokban.

Table with columns for location (Pesten, Komáromban, Szegeden, Baján, Miskolczon, Temesvárott, Pozsonyban, Nagyszombatban, Győrött, Mosonyban, Sopronyban, Pécssett, Besztercebányán, Új-Becsén) and rows for different types of grain (Tisztábuza, Kétszemes, Rozsa, Árpa, Zab, Kukoricza) with corresponding prices in garas.

Pénzkelet.

Table showing exchange rates for various currencies and gold/silver prices in Bécs, febr. 3kán 1844. Columns include currency type (Bécs, 5 pcent. statuskötelev. középára, 4 pcent., 3 pcent., 1834ki statuskölesön (500 frt), 1839ki (250 frt), 1839ki (50 frt), Bécsi bankköt., Bankrészevények darabja, Eszterházy-sorsszám, Császári arany) and price in pengő.